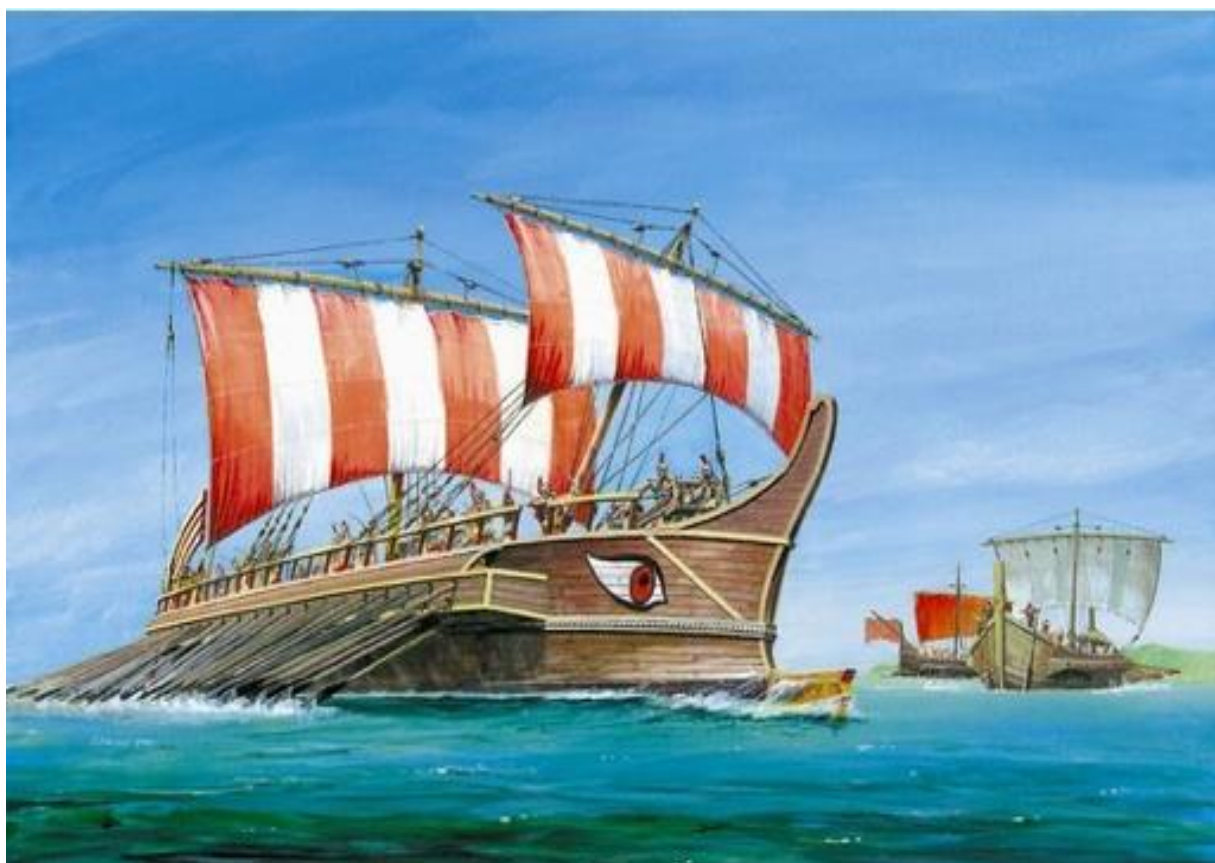

ΠΡΟΤΥΠΟ ΛΥΚΕΙΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι Ξενοφώντος «Ελληνικά»

α' τεύχος

Επιμέλεια: Γεώργιος Θώδης, φιλόλογος

Γεώργιος Θώδης, φιλόλογος

© Copyright, 2018, Νέα Σύμωνη

Σημ. Η μετάφραση αξιοποιεί τα γλωσσικά σχόλια του σχολικού βιβλίου. Ένα μέρος των γραμματικών, συντακτικών και λεξιλογικών ασκήσεων προέρχονται από τα Κριτήρια Αξιολόγησης του ΚΕΕ. Η έκδοση δεν έχει κερδοσκοπικό χαρακτήρα και δεν διατίθεται στο εμπόριο.

Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι

Ξενοφών Γρύλλου Ερχιεύς

Η ζωή του

1. Να δώσετε βασικές πληροφορίες για την καταγωγή του Ξενοφώντα και για το οικογενειακό περιβάλλον μέσα στο οποίο μεγάλωσε.
2. Σε ποια εποχή έζησε ο Ξενοφών; Να αναφέρετε το πιο σημαντικό για τον ίδιο γεγονός της εποχής εκείνης και να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.
3. Να σημειώσετε επιγραμματικά ποιες στρατιωτικές υπηρεσίες προσέφερε (ο Ξενοφών) και σε ποιον.
4. Ποιο γεγονός ή ποια προσωπική επιλογή του ιστορικού τον οδήγησε σε ρήξη με την πατρίδα του την Αθήνα;
5. Με βάση τα στοιχεία της εισαγωγής του βιβλίου σας να γράψετε ένα βιογραφικό σημείωμα για τον Ξενοφώντα αναφέροντας τους σημαντικότερους, κατά την κρίση σας, σταθμούς στη ζωή του.
6. Να εξηγήσετε γιατί οι Αθηναίοι εξόρισαν τον Ξενοφώντα από την πατρίδα του (394 π. Χ.) και γιατί πολύ αργότερα (365 π. Χ.) ανακάλεσαν αυτή τους την απόφαση. Να αιτιολογήσετε και τις δυο αποφάσεις των Αθηναίων.
7. Ποιες ήταν οι σχέσεις του ιστορικού με την πόλη της Σπάρτης; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από την εισαγωγή του βιβλίου σας.
8. Ποια γεγονότα έπαιξαν κατά την κρίση σας σημαντικό ρόλο στη ζωή του Ξενοφώντα; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
9. Να αναφέρετε ποια μόρφωση διέθετε ο Ξενοφών και ποιο ρόλο έπαιξε σ' αυτήν η καταγωγή του και η κοινωνική τάξη στην οποία ανήκε.

Το έργο του. Ενδιαφέροντα και ιδέες

1. Ποια ιστορικά πρόσωπα άσκησαν μεγάλη επίδραση στην προσωπικότητα και στις ιδέες του Ξενοφώντα;
2. Σε ποιες κατηγορίες κατατάσσονται τα έργα του και με ποια σειρά εκτιμούν οι μελετητές ότι γράφτηκαν;
3. Να αναφέρετε ενδεικτικά ένα ή δυο τίτλους και από τις τρεις κατηγορίες των έργων του ιστορικού (ιστορικά, σωκρατικά, διδακτικά).
4. Να αναφέρετε τρία από τα πιο δημοφιλή έργα του Ξενοφώντα, που χρησιμοποιήθηκαν ως διδακτικά βιβλία από την Αναγέννηση μέχρι σήμερα.
5. Να εξηγήσετε γιατί δεν είναι εύκολη η χρονολογική κατάταξη των έργων του Ξενοφώντα ούτε η διάκριση του φιλολογικού είδους στο οποίο ανήκει καθένα από αυτά.
6. Ο Ξενοφών είχε τη φιλοδοξία να συνεχίσει το έργο του Θουκυδίδη. Πόσο επιτυχημένη θεωρείται η προσπάθειά του από διάφορους μελετητές;
7. «Πολλά παραδείγματα ... αδικήσει» (Βλ. σχολικό βιβλίο, σ. 32): Ποια ηθική αρχή προβάλλει ο ιστορικός στο προηγούμενο απόσπασμα από τα Έλληνικά του και ποια σημασία της αποδίδει για την τροπή και την εξέλιξη των ιστορικών γεγονότων;
8. Ποιο χαρακτηρισμό απέδωσαν στον Ξενοφώντα οι θαυμαστές του έργου του στη ρωμαϊκή εποχή και γιατί;

Ερωτήσεις κλειστού τύπου ή συνδυασμός ανοικτού και κλειστού τύπου

1. Να κατατάξετε τις ακόλουθες προτάσεις στην κατάλληλη σειρά, ώστε τα βιογραφικά στοιχεία του Ξενοφώντα να αποδίδονται σε σωστή χρονική ακολουθία:

Εγκαταστάθηκε στον Σκιλλούντα της Ολυμπίας όπου ασχολήθηκε με το συγγραφικό του έργο. Συμμετείχε ως μισθοφόρος στο στράτευμα του Κύρου κατά του αδελφού του Αρταξέρξη. Εξορίστηκε από την πατρίδα του, την Αθήνα.

Μεγάλωσε σε εύπορη οικογένεια στο Δήμο της Ερχιάς Αττικής.

Αναγκάστηκε να εγκαταλείψει το κτήμα του στον Σκιλλούντα και να μετακομίσει στην Κόρινθο. Οι Αθηναίοι του επιτρέπουν να επαναπατριστεί μετά από την άρση του ψηφίσματος για εξορία.

Ακολούθησε τον Σπαρτιάτη βασιλιά Αγησίλαο στη μάχη της Κορώνειας.

Υπηρέτησε στο σώμα των ιππέων της πατρίδας του, της Αθήνας.

Οδήγησε τους Έλληνες μισθοφόρους (τους Μυρίους) από τα βάρη της Μ. Ασίας πίσω στην πατρίδα τους.

Έστειλε τους γιους του Γρύλλο και Διόδωρο να υπηρετήσουν στον αθηναϊκό στρατό.

2. Γιατί οι Αθηναίοι με ψήφισμά τους εξόρισαν τον Ξενοφώντα. (Να σημειώσετε με Χ στο αντίστοιχο τετράγωνο)

επειδή αρνήθηκε να υπηρετήσει στον αθηναϊκό στρατό

επειδή κατατάχτηκε ως μισθοφόρος στο στρατό του Κύρου στη Μ. Ασία

επειδή ανήκε στην τάξη των ιππέων και συναναστρεφόταν με το Σωκράτη

επειδή στη μάχη της Κορώνειας (494 π.Χ.) παρατάχτηκε με το βασιλιά της Σπάρτης Αγησίλαο εναντίον της πατρίδας του της Αθήνας.

επειδή δεν επέτρεψε στους γιους του να υπηρετήσουν στον αθηναϊκό στρατό.

B. Να αναφέρετε αν οι Αθηναίοι αναθώρησαν ποτέ αυτή την απόφασή τους και με ποια αφορμή.

3. Να χαρακτηρίσετε με Χ στο αντίστοιχο τετράγωνο, ως σωστές ή λανθασμένες τις ακόλουθες προτάσεις που αναφέρονται στη στάση του Ξενοφώντα απέναντι στα ιστορικά γεγονότα, την πίστη του σε ηθικές αξίες και σε κρίσεις για το άτομό του.

Ο Ξενοφών:	Σ	Λ
α. διέθετε βαθιά φιλοσοφημένη πολιτική σκέψη		
β. καταδίκασε την αυθαιρεσία και την ανηθικότητα της εξουσίας		
γ. θεωρήθηκε από τους αλεξανδρινούς φιλόλογους ανώτερος από τον Ηρόδοτο και το Θουκυδίδη		
δ. παρά τις προσπάθειές του έδωσε μια συγκεχυμένη εικόνα των πολιτικών εξελίξεων του 5ου π.Χ. αι.		
ε. απέδωσε σε θεϊκή τιμωρία την ήττα των Σπαρτιατών από τους Θηβαίους στα Λεύκτρα το 371 π.Χ. και την παρακμή τους		
στ. κέρδισε το θαυμασμό πολλών μελετητών του έργου του, οι οποίοι τον απεκάλεσαν <i>άπτική μέλισσα και άπτική μουσα</i> .		

4. Να συνδέσετε με βέλη τους τίτλους των έργων του Ξενοφώντα στην Α στήλη με τις αναφορές στο περιεχόμενο που τους αντιστοιχεί στη Β στήλη. Δυο στοιχεία της Β στήλης περισσεύουν.

Κύρου <i>Ανάβασις</i> ▶	Εξιστόρηση των γεγονότων της περιόδου 411-362 π.Χ στην Ελλάδα και Μ. Ασία.
<i>Κύρου Παιδεία</i>	Εγκωμιαστική βιογραφική έκθεση των αρετών του Σπαρτιάτη βασιλιά.
Άπομνημονεύματα <i>Σωκράτους</i>	Προτάσεις λύσεων για την εξυγίανση των οικονομικών του κράτους των Αθηνών στα μέσα του 4ου π. Χ. αιώνα.
<i>Άγησίλαος</i>	Διάλογος ανάμεσα στον τύραννο των Συρακουσών και τον ποιητή Σιμωνίδη για τις διαφορές ανάμεσα στη ζωή του τυράννου και του απλού πολίτη.
<i>Έλληνικά</i>	Συζητήσεις και διάλογοι του μεγάλου στοχαστή και δασκάλου που προβάλλουν την ηθική του επιρροή στους γύρω του.
<i>Ίέρων</i>	Η συμμετοχή δέκα χιλιάδων μισθοφόρων στην εκστρατεία του Κύρου εναντίον του αδελφού του το 401 π. Χ. και η περιπετειώδης επιστροφή τους.
	Ο Σωκράτης αντικρούει την κατηγορία της αθεΐας και προβάλλει την ηθική του και τη σοφία του.
	Μυθιστορηματική βιογραφία, στην οποία ο συγγραφέας αλλάζει ιστορικά στοιχεία και επινοεί περιστατικά, για να προβάλει τις δικές του ιδέες σχετικά με την εκπαίδευση του ιδανικού ηγέτη.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΟΣ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΙΒΛΙΟ 2^ο Κεφάλαιο Ι

Θρίαμβος των Σπαρτιατών στους Αιγός ποταμούς

Μετά την ήττα των Σπαρτιατών στις Αργινούσες (καλοκαίρι 406 π.Χ.), οι σύμμαχοί τους απαίτησαν να οριστεί εκ νέου ναύαρχος ο Λύσανδρος. (Επειδή, όμως, μια δεύτερη θητεία απαγορευόταν από τον νόμο, ο ικανός στρατιωτικός μετέβη στην Ιωνία ως *έπιστολεύς ὑπαρχος*.)

Ο Λύσανδρος την άνοιξη του 405 π.Χ. κατευθύνθηκε με το στόλο του στον Ελλήσποντο και κατόρθωσε να κυριεύσει σημαντικές πόλεις, συμμάχους των Αθηναίων, όπως τις Κεδρείες και τη Λάμψακο. Οι Αθηναίοι τον Σεπτέμβριο του 405 π.Χ., όταν έμαθαν την προέλαση του Λύσανδρου στον Ελλήσποντο και την κατάληψη της Λαμψάκου, έσπευσαν με 180 περίπου πλοία, για να τον αναχαιτίσουν· έφτασαν πρώτα στη Σηστό και ύστερα αγκυροβόλησαν στους Αιγός Ποταμούς, που ήταν μικρή κόμη στα θρακικά παράλια, απέναντι σχεδόν από τη Λάμψακο. Εκεί στους Αιγός Ποταμούς έλαβε χώρα η μοιραία ήττα και καταστροφή των Αθηναίων που έκρινε και το τέλος του αδελφοκτόνου Πελοποννησιακού πολέμου.

Ο Ξενοφών περιγράφει τα δραματικά εκείνα γεγονότα με συντομία βέβαια και λιτότητα — με τρόπο όμως εύγλωττο και παραστατικό· προσδιορίζει με ενάργεια τις συνθήκες κάτω από τις οποίες έγινε η συμφορά καθώς και τα αίτια της αδόκτης εκείνης ήττας των Αθηναίων, που οφειλόταν κυρίως στην παράλειψη των στρατηγών τους να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα ασφαλείας. Πρωταγωνιστής στα γεγονότα αυτά ο ικανότατος στρατηγός Λύσανδρος από τη μια μεριά και οι Αθηναίοι στρατηγοί (Κόνων, Αδείμαντος, Φιλοκλής, Μένανδρος, Τυδέας, Κηφισόδοτος) από την άλλη, που επέδειξαν ασύγγνωστη αμέλεια στην επιτέλεση των καθηκόντων τους. Η εκφραστική τέχνη του συγγραφέα στην ενότητα αυτή είναι απaráμιλλη: χρήση πολλών και εύστοχων επιρρηματικών και εμπρόθετων προσδιορισμών, επιμελημένη πλοκή του λόγου με ποικίλες μετοχές και εξηρημένες προτάσεις, επιλογή κατάλληλου λεξιλογίου (π.χ. χρήση ναυτικών όρων), αλληπάλληλη εμφάνιση του συνδέσμου *δε* με μεταβατική σημασία, που σηματοδοτεί το ρυθμό της αφήγησης, προτάσεις μικρές και κοφτές, περιγραφή του χώρου ακριβής και σαφής, ύφος απλό και απέριττο.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟ Β΄

Κεφάλαιο 1. §16-32

[2.1.16] Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι τὴν βασιλέως κακῶς ἐποίουν, καὶ ἐπὶ τὴν Χίον καὶ τὴν Ἐφεσον ἐπέπλεον, καὶ παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν, καὶ στρατηγούς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσεῖλοντο Μένανδρον, Τυδέα, Κηφισόδοτον.

[2.1.17] Λύσανδρος δ' ἐκ τῆς Ῥόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ πρὸς τὸν Ἐλλήσποντον πρὸς τε τῶν πλοίων τὸν ἔκπλουον καὶ ἐπὶ τὰς ἀφεστηκυίας αὐτῶν πόλεις. ἀνήγοντο δὲ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι.

[2.1.18] ἡ γὰρ Ἀσία πολεμία αὐτοῖς ἦν. Λύσανδρος δ' ἐξ Ἀβύδου παρέπλει εἰς Λάμψακον σύμμαχον οὔσαν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι παρῆσαν πεζῆ. ἠγεῖτο δὲ Θώραξ Λακεδαιμόνιος.

[2.1.19] προσβαλόντες δὲ τῇ πόλει αἰροῦσι κατὰ κράτος, καὶ διήρπασαν οἱ στρατιῶται οὔσαν πλουσίαν καὶ οἴνου καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων

Οἱ στόλοι τῶν ἀντιπάλων εἰσπλέουν στὸν Ἐλλήσποντο

[2.1.16] Οἱ Ἀθηναῖοι λοιπόν, ἔχοντας ὡς ὀρμητήριο τὴ Σάμο, λεηλατοῦσαν τὴ χώρα τοῦ βασιλιά καὶ ἐπλεαν ἐναντίον τῆς Χίου καὶ τῆς Ἐφέσου καὶ προετοιμάζονταν γιὰ ναυμαχία· καὶ ἐξέλεξαν ἐπιπλέον ὡς στρατηγούς (οἱ Ἀθηναῖοι στὴν Ἀθήνα), ἐκτός ἀπὸ αὐτοῦς ποὺ εἶχαν (υπῆρχαν), τὸ Μένανδρο, τὸν Τυδέα καὶ τὸν Κηφισόδοτο.

[2.1.17] Καὶ ὁ Λύσανδρος ἀπέπλευσε ἀπὸ τῆ Ῥόδο, κοντὰ στὶς ακτὲς τῆς Ἰωνίας, πρὸς τὸν Ἐλλήσποντο γιὰ (να ἐμποδίσει) τὴν ἐξοδο τῶν ἐμπορικῶν πλοίων καὶ (γιὰ νὰ ἐπιτεθεῖ) στὶς πόλεις ποὺ εἶχαν ἀποστατήσῃ ἀπὸ αὐτοῦς (δηλαδὴ τοὺς Λακεδαιμονίους). Ἀλλὰ καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἀπέπλευσαν ἀπὸ τὴ Χίο καὶ ἀνοίχτηκαν στὸ πέλαγος·

[2.1.18] γιὰτὴν ἡ Ἀσία ἦταν ἐχθρική ἀπέναντι τοὺς. Ὁ Λύσανδρος πάλι ἀπὸ τὴν Ἀβυδο ἐπλεε κατὰ μῆκος τῶν ακτῶν πρὸς τὴ Λάμψακο, ποὺ ἦταν σύμμαχος τῶν Ἀθηναίων· καὶ οἱ Ἀβυδηνοὶ καὶ οἱ ἄλλοι (σύμμαχοι) προχωροῦσαν ἀπὸ τὴ στεριά (διὰ ξηράς)· ἀρχηγός τοὺς ἦταν ὁ Θώρακας ὁ Λακεδαιμόνιος.

[2.1.19] Ἀφοῦ ἐπιτέθηκαν ἐναντίον τῆς πόλης, τὴν κυρίευσαν με ἐφόδο καὶ οἱ στρατιῶτες τὴ λεηλάτησαν γιὰτὴν ἦταν πλούσια καὶ γεμάτη ἀπὸ κρασί, σιτάρι καὶ ἄλλα ἐφόδια· ὁ Λύσανδρος πάντως ὅλους τοὺς πολίτες τοὺς

ἐπιτηδείων πλήρη· τὰ δὲ ἐλεύθερα σώματα πάντα ἀφῆκε Λύσανδρος.

[2.1.20] οἱ δ' Ἀθηναῖοι κατὰ πόδας πλέοντες ὠρμίσαντο τῆς Χερρονήσου ἐν Ἐλαιούντι ναυσὶν ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐνταῦθα δὴ ἀριστοποιούμενοι αὐτοῖς ἀγγέλλεται τὰ περὶ Λάμψακον, καὶ εὐθύς ἀνήχθησαν εἰς Σηστόν.

[2.1.21] ἐκεῖθεν δ' εὐθύς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν εἰς Αἰγὸς ποταμούς ἀντίον τῆς Λαμψάκου· διεῖχε δ' ὁ Ἑλλήσποντος ταύτην σταδίου ὡς πεντεκαίδεκα. ἐνταῦθα δὴ ἐδειπνοποιοῦντο.

[2.1.22] Λύσανδρος δὲ τῇ ἐπιούσῃ νυκτί, ἐπεὶ ὄρθρος ἦν, ἐσήμηνεν εἰς τὰς ναῦς ἀριστοποιησαμένους εἰσβαίνειν, πάντα δὲ παρασκευασάμενος ὡς εἰς ναυμαχίαν καὶ τὰ παραβλήματα παραβάλλων, προεῖπεν ὡς μηδεὶς κινήσοιτο ἐκ τῆς τάξεως μηδὲ ἀνάξοιτο.

[2.1.23] οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ἅμα τῷ ἡλίῳ ἀνίσχοντι ἐπὶ τῷ λιμένι παρετάξαντο ἐν μετώπῳ ὡς εἰς ναυμαχίαν. ἐπεὶ δὲ οὐκ ἀντανήγαγε Λύσανδρος, καὶ τῆς ἡμέρας ὄψε ἦν, ἀπέπλευσαν πάλιν εἰς τοὺς Αἰγὸς ποταμούς.

ἀφησε ελεύθερους.

[2.1.20] Οἱ Ἀθηναῖοι με τὰ καράβια τους ακολουθώντας (το Λύσανδρο) ἀπὸ κοντὰ ἀγκυροβόλησαν στον Ἐλαιούντα τῆς Χερσονήσου με ἑκατόν ογδόντα πλοῖα. Ἐδῶ, τὴν ὥρα που (προ)γευματίζαν, ἔφτασε σ' αὐτούς ἡ εἶδηση γιὰ τὰ γεγονότα στὴ Λάμψακο καὶ ξεκίνησαν ἀμέσως γιὰ τὴ Σηστό.

[2.1.21] Ἀπὸ ἐκεῖ, ἀφοῦ ἀνεφοδιάστηκαν εσπευσμένα με τροφίμα, κατευθύνθηκαν στους Αἰγὸς ποταμούς, ἀπέναντι ἀπὸ τὴ Λάμψακο· ἐκεῖ ὁ Ἑλλήσποντος εἶχε πλάτος δεκαπέντε περίπου στάδια. Ἐδῶ δεῖπνησαν.

Κατάληψη θέσεων

[2.1.22] Τὴν ἐπόμενη νύχτα, τὴν ὥρα που ζημέρωνε, ὁ Λύσανδρος ἔδωσε σήμα (στὰ πληρώματα), ἀφοῦ προγευματίσουν, νὰ ἐπιβιβαστοῦν στὰ πλοῖα καὶ ἀφοῦ ἔκανε ὅλες τὶς προετοιμασίες σαν (νὰ ἐπρόκειτο) γιὰ ναυμαχία καὶ τοποθέτησε τὰ παραπετάσματα στὰ πλάγια τῶν πλοίων, προειδοποίησε νὰ μὴν κινηθεῖ κανεὶς ἀπὸ τὴ παράταξη τοῦ οὔτε νὰ ανοιχτεῖ στο πέλαγος.

[2.1.23] Οἱ Ἀθηναῖοι, συγχρόνως με τὴν ἀνατολή τοῦ ἡλίου, παρατάχθηκαν κατὰ μέτωπο ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι ἑτοιμοὶ σαν (νὰ ἐπρόκειτο) γιὰ ναυμαχία. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Λύσανδρος δὲν ἔβγαλε ἀπὸ τὸ λιμάνι τὰ πλοῖα ἐναντίον τους καὶ ἦταν πλέον ἀργά (καὶ ἡ μέρα εἶχε πλέον περάσει), γύρισαν πίσω στους Αἰγὸς ποταμούς.

[2.1.24] Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὅ τι ποιοῦσιν ἀποπλεῖν καὶ αὐτῷ ἐξαγγεῖλαι. καὶ οὐ πρότερον ἐξεβίβασεν ἐκ τῶν νεῶν πρὶν αὐταὶ ἦκον. ταῦτα δ' ἐποίει τέτταρας ἡμέρας· καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπανήγοντο.

[2.1.25] Ἀλκιβιάδης δὲ κατιδὼν ἐκ τῶν τειχῶν τοὺς μὲν Ἀθηναίους ἐν αἰγιαλῷ ὀρμοῦντας καὶ πρὸς οὐδεμιᾶ πόλει, τὰ δ' ἐπιτήδεια ἐκ Σηστοῦ μετιόντας πεντεκαίδεκα σταδίους ἀπὸ τῶν νεῶν, τοὺς δὲ πολεμίους ἐν λιμένι καὶ πρὸς πόλιν ἔχοντας πάντα, οὐκ ἐν καλῷ ἔφη αὐτοὺς ὀρμεῖν, ἀλλὰ μεθορμίσαι εἰς Σηστόν παρήνει πρὸς τε λιμένα καὶ πρὸς πόλιν·

[2.1.26] οὗ ὄντες ναυμαχήσετε, ἔφη, ὅταν βούλησθε. οἱ δὲ στρατηγοί, μάλιστα δὲ Τυδεὺς καὶ Μένανδρος, ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν· αὐτοὶ γὰρ νῦν στρατηγεῖν, οὐκ ἐκείνον. καὶ ὁ μὲν ὤχετο.

[2.1.27] Λύσανδρος δ', ἐπεὶ ἦν ἡμέρα πέμπτη ἐπιπλέουσι τοῖς Ἀθηναίοις, εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις, ἐπὴν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας

[2.1.24] Ο Λύσανδρος λοιπὸν διέταξε τα γρηγορότερα ἀπὸ τα καράβια του να ακολουθήσουν τους Αθηναίους και αφού προσέξουν τι θα κάνουν οι Αθηναῖοι μετὰ την αποβίβαση τους στη στεριά, να γυρίσουν πίσω και να (τα) ανακοινώσουν σ' αὐτόν. Στο μεταξύ δεν ἄφησε τους ναύτες να αποβιβαστούν ἀπὸ τα καράβια στη στεριά παρά μόνον αφού ἦρθαν πίσω αὐτά. Αὐτά (ο Λύσανδρος) ἔκανε για τέσσερις μέρες και κάθε φορά οι Αθηναῖοι ανοίγονταν στο πέλαγος ἐναντίον του.

Η ολιγωρία των Αθηναίων

[2.1.25] Και ο Αλκιβιάδης, αφού εἶδε ἀπὸ τα τείχη ὅτι οι Αθηναῖοι εἶχαν ἀγκυροβολήσει σε ανοιχτὴ ἀκρογιαλιά και σε καμιὰ πόλη κοντά και ὅτι προμηθεύονταν τα τρόφιμα ἀπὸ τη Σηστό. σε ἀπόσταση δεκαπέντε στάδια ἀπὸ τα πλοία, ἐνώ, οι ἐχθροὶ ὅτι (εἶχαν ἀγκυροβολήσει) μέσα σε λιμάνι και κοντά σε πόλη ἔχοντας τα πάντα, εἶπε (στους Αθηναίους) ὅτι δεν εἶχαν ἀγκυροβολήσει σε κατάλληλο (μέρος) και τους συμβούλευε να μετακινήσουν τα πλοία (και να ρίξουν ἀγκυρα) στη Σηστό, κοντά σε λιμάνι και σε πόλη·

[2.1.26] ἐκεῖ, αν εἶστε, τους εἶπε, θα ναυμαχήσετε, ὅταν (το) θελήσετε. Οι στρατηγοὶ ὅμως, και προπάντων ο Τυδεὺς και ο Μένανδρος, τον διέταξαν να φύγει· γιατί (του εἶπαν) ὅτι τώρα αὐτοὶ ἦταν στρατηγοὶ και ὄχι ἐκεῖνος. Και αὐτός ο Αλκιβιάδης ἐφύγε.

Το στρατήγημα του Λύσανδρου

[2.1.27] Ο Λύσανδρος ὅταν ἦρθε την πέμπτη ἡμέρα ἀπὸ τότε που ἐπλεαν ἐναντίον του οι Αθηναῖοι ἔδωσε ἐντολή σ' ἐκείνους που παρακολουθοῦσαν (τους Αθηναίους) κατὰ διαταγή του, ὅταν δουν ὅτι αὐτοὶ ἔχουν αποβιβαστεῖ και εἶναι διασκορπισμένοι στη Χερσόνησο, (πράγμα που ἔκαναν οι Αθηναῖοι

καὶ ἐσκεδασμένους κατὰ τὴν Χερρόνησον, (ὄπερ ἐποίουν πολὺ μᾶλλον καθ' ἑκάστην ἡμέραν, τὰ τε σιτία πόρρωθεν ὠνούμενοι καὶ καταφρονοῦντες δὴ τοῦ Λυσάνδρου, ὅτι οὐκ ἀντανῆγεν,) ἀποπλέοντας τοῦ μπαλιν παρ' αὐτὸν ἄραι ἀσπίδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν. οἱ δὲ ταῦτα ἐποίησαν ὡς ἐκέλευσε.

[2.1.28] Λύσανδρος δ' εὐθύς ἐσήμνηε τὴν ταχίστην πλεῖν· συμπαρήει δὲ καὶ Θώραξ τὸ πεζὸν ἔχων. Κόνων δὲ ἰδὼν τὸν ἐπίπλου, ἐσήμνηεν εἰς τὰς ναῦς βοηθεῖν κατὰ κράτος. διεσκεδασμένων δὲ τῶν ἀνθρώπων, αἱ μὲν τῶν νεῶν δίκροτοι ἦσαν, αἱ δὲ μονόκροτοι, αἱ δὲ παντελῶς κεναί· ἡ δὲ Κόνωνος καὶ ἄλλαι περὶ αὐτὸν ἑπτὰ πλήρεις ἀνήχθησαν ἀθρόαι καὶ ἡ Πάραλος, τὰς δ' ἄλλας πάσας Λύσανδρος ἔλαβε πρὸς τῆ γῆ. τοὺς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῆ γῆ συνέλεξεν· οἱ δὲ καὶ ἔφυγον εἰς τὰ τειχύδρια.

[2.1.29] Κόνων δὲ ταῖς ἑννέα ναυσὶ φεύγων, ἐπεὶ ἔγνω τῶν Ἀθηναίων τὰ πράγματα διεφθαρμένα, κατασχὼν ἐπὶ τὴν Ἀβαρνίδα τὴν Λαμψάκου ἄκραν ἔλαβεν αὐτόθεν τὰ μεγάλα τῶν Λυσάνδρου νεῶν ἱστία, καὶ αὐτὸς μὲν ὀκτῶ ναυσὶν ἀπέπλευσε παρ' Εὐαγόραν εἰς Κύπρον, ἡ

ὄλο καὶ περισσότερο κάθε μέρα, καὶ ἐπειδὴ ἀγόραζαν ἀπὸ μακριὰ τὰ τρόφιμα καὶ ἐπειδὴ περιφρονούσαν πλέον τὸ Λύσανδρο, διότι δὲν ἐρχόταν ἐναντίον τους) ἐπιστρέφοντας μετὰ τὰ πλοία πρὸς αὐτὸν καὶ νὰ σηκώσουν ψηλά μιαν ἀσπίδα στο μέσο τῆς διαδρομῆς. Καὶ αὐτοὶ ἐκτέλεσαν τὶς ἐντολές του, ὅπως (ὁ Λύσανδρος) διέταξε.

Η συντριπτική ήττα των Αθηναίων

[2.1.28] Καὶ ὁ Λύσανδρος ἀμέσως ἔδωσε τὸ σύνθημα νὰ πλεύσουν ὀλοταχῶς· συμπορευόταν ἐπίσης ὁ Θώρακας με (ἔχοντας) τὸ πεζικό. Ὁ Κόνωνας, μόλις εἶδε τὴν ἐπιθετικὴ κίνηση τοῦ στόλου τῶν ἀντιπάλων, ἔδωσε τὸ σύνθημα (στα πληρώματα) νὰ τρέξουν ἀμέσως στα πλοία. Ἐπειδὴ ὅμως τὰ πληρώματα (οἱ ναύτες) εἶχαν διασκορπιστεῖ (στην ξηρά), ἀλλὰ ἀπὸ τὰ πλοία ἦταν με δύο σειρές κωπηλάτες, ἀλλὰ με μιὰ σειρά καὶ ἄλλα ἐντελῶς ἀδεια τὸ πλοῖο τοῦ Κόνωνα καὶ ἄλλα ἐφτά, γύρω τοῦ πλήρως ἐπανδρωμένα, ἀνοίχτηκαν στο πέλαγος ὅλα μαζί, καθὼς καὶ ἡ Πάραλος, ἐνῶ ὅλα τὰ ἄλλα ὁ Λύσανδρος τα κυρίεψε κοντὰ στην ἀκτὴ. Στὴ στεριά ἐπίσης αἰχμαλώτισε τοὺς πιο πολλοὺς ἀντρες(τῶν Ἀθηναίων)· μερικοὶ ὅμως κατέφυγαν στα μικρὰ οχυρά τῆς Σηστοῦ.

[2.1.29] Ὁ Κόνωνας, καθὼς ἔφευγε με τὰ ἐννέα πλοία, ὅταν διαπίστωσε ὅτι οἱ Ἀθηναῖοι, εἶχαν καταστραφεί, προσορμίστηκε στην Ἀβαρνίδα, τὸ ἀκρωτήριο τῆς Λαμψάκου, πήρε ἀπὸ ἐκεῖ τὰ μεγάλα πανιά τῶν πλοίων τοῦ Λύσανδρου καὶ στη συνέχεια ὁ ἴδιος ἔφυγε με οχτῶ πλοία γιὰ τὴν Κύπρο πρὸς τὸν Εὐαγόρα, ἐνῶ ἡ Πάραλος (ἀναχώρησε) γιὰ τὴν Ἀθήνα, γιὰ νὰ ἀναγγεῖλει τὰ γεγονότα.

δὲ Πάραλος εἰς τὰς Ἀθήνας ἀπαγγελοῦσα τὰ
γεγονότα.

[2.1.30] Λύσανδρος δὲ τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς
αἰχμαλώτους καὶ τᾶλλα πάντα εἰς Λάμψακον
ἀπήγαγεν, ἔλαβε δὲ καὶ τῶν στρατηγῶν ἄλλους τε
καὶ Φιλοκλέα καὶ Ἀδείμαντον. ἧ δ' ἡμέρᾳ ταῦτα
κατειργάσατο, ἔπεμψε Θεόπομπον τὸν Μιλήσιον
ληστήν εἰς Λακεδαίμονα ἀπαγγελοῦντα τὰ
γεγονότα, ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε.

[2.1.31] μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρος ἀθροίσας τοὺς
συμμάχους ἐκέλευσε βουλευέσθαι περὶ τῶν
αἰχμαλώτων. ἐνταῦθα δὴ κατηγορίαι ἐγίνοντο
πολλαὶ τῶν Ἀθηναίων, ἃ τε ἤδη
παρενομήκεσαν καὶ ἃ ἐψηφισμένοι ἦσαν
ποιεῖν, εἰ κρατήσειαν τῆ ναυμαχία, τὴν δεξιὰν
χεῖρα ἀποκόπτειν τῶν ζωγρηθέντων πάντων, καὶ
ὅτι λαβόντες δύο τριήρεις, Κορινθίαν καὶ
Ἄνδριαν, τοὺς ἄνδρας ἐξ αὐτῶν πάντας
κατακρημνίσειαν· Φιλοκλῆς δ' ἦν στρατηγὸς τῶν
Ἀθηναίων, ὃς τούτους διέφθειρεν.

[2.1.32] ἐλέγετο δὲ καὶ ἄλλα πολλά, καὶ ἔδοξεν
ἀποκτεῖναι τῶν αἰχμαλώτων ὅσοι ἦσαν Ἀθηναῖοι
πλὴν Ἀδειμάντου, ὅτι μόνος ἐπελάβετο ἐν τῇ

Ἡ δίκη καὶ ἡ ἐκτέλεση τῶν αἰχμαλώτων

[2.1.30] Ο Λύσανδρος μετέφερε στη Λάμψακο
καὶ τὰ πλοία, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους καὶ ὅλα
τὰ ἄλλα (λάφυρα), αἰχμαλώτισε ἀκόμη ἀπὸ
τοὺς στρατηγούς μεταξύ τῶν ἄλλων καὶ το
Φιλοκλή καὶ τὸν Ἀδείμαντο. Τὴν ἴδια μέρα
που εἶχε αὐτὲς τὶς ἐπιτυχίες ἐστειλε στη
Λακεδαίμονα τὸ Θεόπομπο τὸ Μιλήσιο
πειρατὴ γιὰ νὰ ἀναγγεῖλει τὰ γεγονότα, ὁ
οποῖος ἐφτάσε (στὴ Σπάρτη) μετὰ ἀπὸ τρεῖς
μέρες καὶ τὰ ἀνήγγειλε.

[2.1.31] Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ ὁ Λύσανδρος
συγκέντρωσε τοὺς συμμάχους καὶ τοὺς
προέτρεψε νὰ ἀνταλλάξουν ἀπόψεις καὶ νὰ
ἀποφασίσουν γιὰ τοὺς αἰχμαλώτους. Τότε
λοιπὸν διατυπώνονταν πολλὲς κατηγορίες
σε βάρος τῶν Ἀθηναίων καὶ γιὰ τὰ ἐγκλήματα
πολέμου που ἤδη εἶχαν διαπράξει καὶ γιὰ ὅσα
εἶχαν ἀποφασίσει νὰ κάνουν ἀν νικούσαν στη
ναυμαχία, νὰ κόβουν δηλαδὴ τὸ δεξιὸ χεῖρ
ὅλων ἐκείνων που θὰ συλλαμβάνονταν
ζωντανοί, καὶ ὅτι, ὅταν κυρίεψαν δυο
τριήρεις, μιὰ Κορινθιακὴ καὶ μιὰ ἀπὸ τὴν
Ἄνδρο, πέταξαν στὴ θάλασσα ὅλους τοὺς
ἀντρες μέσα ἀπὸ αὐτὲς. Ὁ Φιλοκλῆς ἦταν ὁ
στρατηγὸς τῶν Ἀθηναίων ὁ οποῖος θανάτωσε
αὐτούς.

[2.1.32] Λέγονταν ἐπίσης καὶ ἄλλα πολλά, καὶ
στὸ τέλος πήραν τὴν ἀπόφαση νὰ σκοτώσουν
ἐκείνους ἀπὸ τοὺς αἰχμαλώτους που ἦταν
Ἀθηναῖοι ἐκτὸς ἀπὸ τὸν Ἀδείμαντο, γιὰτὶ μόνο
αὐτὸς στὴ συνέλευση τοῦ λαοῦ ἦταν
ἀντίθετος στὴν ἀπόφαση γιὰ τὴν ἀποκοπή

έκκλησία τοῦ περὶ τῆς ἀποτομῆς τῶν χειρῶν
ψηφίσματος· ἠτιάθη μέντοι ὑπὸ τινων προδοῦναι
τὰς ναῦς. Λύσανδρος δὲ Φιλοκλέα πρῶτον
ἔρωτήσας, ὅς τοὺς Ἀνδρίους καὶ Κορινθίους
κατεκρήμνισε, τί εἶη ἄξιος παθεῖν ἀρξάμενος εἰς
Ἕλληνας παρανομεῖν, ἀπέσφαξεν.

των χειρῶν, κατηγορήθηκε ὅμως ἀπὸ
μερικούς ὅτι πρόδωσε τὰ πλοία. Ὁ
Λύσανδρος λοιπόν, ἀφού ρώτησε πρῶτα τὸ
Φιλοκλή, ὁ οποίος πέταξε στη θάλασσα τοὺς
Ἀνδρίους καὶ τοὺς Κορινθίους, τι θεωροῦσε
ἄξιο νὰ πάθει, ἐπειδὴ πρῶτος αὐτός ἀρχισε
τις παρανομίες σε βάρος Ἑλλήνων, τὸν
έσφαξε.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

Κεφάλαιο Ι §§ 16-19

1. Να περιγράψετε την παράλληλη κίνηση των δύο αντιπάλων, αφού σημειώσετε τα ρήματα που την αποδίδουν.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να γράψετε το θεματικό κέντρο του κειμένου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Να αποδοθούν οι ενέργειες της στήλης Β στα πρόσωπα της στήλης Α στα οποία αντιστοιχούν.

οί δὲ Ἀθηναῖοι	Α. ἀνήγοντο ἐκ τῆς Χίου πελάγιοι
Θώραξ ὁ Λακεδαιμόνιος	Β. παρήσαν πεζῆ
οἱ Ἀβυδηνοί	Γ. ἐκ τῆς Σάμου ὀρμώμενοι
Λύσανδρος δέ	Δ. ἐκ τῆς Ἰόδου παρὰ τὴν Ἰωνίαν ἐκπλεῖ
οἱ στρατιῶται (τοῦ Λυσάνδρου)	Ε. παρεσκευάζοντο πρὸς ναυμαχίαν
	Στ. στρατηγοὺς πρὸς τοῖς ὑπάρχουσι προσείλοντο
	Η. ἡγεῖτο (τῶν Ἀβυδηνῶν)
	Θ. διήρπασαν τὴν πόλιν

4. πλουσίαν πόλιν, ἐλεύθερα σώματα: Να γράψετε τις συνεκφορές στις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού αριθμού.

Ενικός αριθμός			
Πληθυντικός αριθμός			

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Λύσανδρος δὲ τὰς ταχίστας τῶν νεῶν ἐκέλευσεν ἔπεσθαι τοῖς Ἀθηναίοις, ἐπειδὴν δὲ ἐκβῶσι, κατιδόντας ὃ τι ποιῶσιν ἀποπλεῖν καὶ αὐτῶ ἔξαγγεῖλαι.

A. Με βάση το χωρίο, να σημειώσετε, επιλέγοντας από τις παρακάτω προτάσεις, ποιο τελικό στόχο είχε η διαταγή που έδωσε ο Λύσανδρος:

- α) Να παρακολουθεί τους Αθηναίους διακριτικά
- β) Να βγουν οι Σπαρτιάτες στην ξηρά για να παρακολουθούν προσεκτικά τις κινήσεις των αντιπάλων
- γ) Να επιτεθεί αιφνιδιαστικά στους αντιπάλους
- δ) Να συλλέξει πληροφορίες για να ειδοποιήσει τη Σπάρτη.

B. Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

7. Να γράψετε τα ουσιαστικά του παρακάτω πίνακα στην αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού:

Ενικός αριθμός	Πληθυντικός αριθμός
	τὰς ἡμέρας
τῷ λιμένι	τοὺς ποταμούς
τῆς τάξεως	τοὺς πόδας
	οἱ Ἀθηναῖοι

8. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το λάθος:

- ἐκεῖθεν: είναι χρονικό / τοπικό επίρρημα
- διεῖχε: είναι οριστική παρατατικού / αορίστου του ρ. ἔχω
- αὗται: είναι οριστική / δεικτική αντωνυμία
- κράτος: είναι ουσιαστικό β' κλίσης / γ' κλίσης
- ἔπλευσαν: είναι οριστική παρατατικού / αορίστου του ρ. πλέω

9. Να ελέγξετε αν η γραμματική αναγνώριση των λέξεων που δίνονται είναι σωστή ή λανθασμένη, σημειώνοντας Χ στην αντίστοιχη στήλη.

	Σωστό	Λάθος
κινήσοιτο: είναι ευκτική μέλλοντα του ρ. κινῶ	☐	☐
ἀντανήγαγε: είναι αόριστος β' του ρ. ἀντανόιγω	☐	☐
κατιδόντας: είναι μετοχή αορίστου β' του ρ. καθορῶ	☐	☐
ἐξεβίβασεν: είναι οριστ. παρατατικού του ρ. ἐκβαίνω	☐	☐
ταῖς ναυσί: είναι δοτική πληθ. του ουσ. ἡ ναῦς	☐	☐
προεῖπεν: είναι αόριστος β' του ρ. προαγορεύω	☐	☐
ἐπειδάν: είναι χρονικός σύνδεσμος	☐	☐
ἡ ἐπιούσα: είναι μετοχή του ρ. ἔπομαι	☐	☐

B. Να διορθώσετε τα λάθη.

10. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό προσδιορισμό της στήλης Β που τους αντιστοιχεί. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

A	B
πόδας	α) ευκτική μέλλοντα
άνηχθησαν	β) οριστική παθητικού αορίστου
παρετάξαντο	γ) μετοχή αορίστου β'
άντανήγαγε	δ) μετοχή μέσου αορίστου α'
ανάγοιτο	ε) ουσιαστικό γ' κλίσης
έπισιτισάμενοι	στ) συμπλεκτικός σύνδεσμος
καί	ζ) ευκτική ενεστώτα
	η) οριστική μέσου αορίστου α'
	θ) οριστική αορίστου β'

11. Να εντοπίσετε τους ρηματικούς τύπους που δηλώνουν τις ενέργειες του Λυσάνδρου και να τους μεταφέρετε στο μέλλοντα.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. Ποιο φαινόμενο ονομάζουμε «αττική σύνταξη»; Να το εντοπίσετε στο κείμενο (§§ 20-21).

.....

.....

.....

.....

.....

13. *βαίνω, βάλλω*: Να γράψετε δύο παράγωγα ουσιαστικά από κάθε ρήμα.

.....

.....

.....

14. Να γράψετε ένα συνώνυμο στην αρχαία ελληνική για καθένα από τα επόμενα ρήματα:

κελεύω: .....

ποιῶ: .....

15. Με ποιους τρόπους (πρόταση, μετοχή, προσδιορισμός) εκφέρεται ο *χρόνος* στο κείμενο;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Να γράψετε τις παρακάτω φράσεις μεταφέροντας όλες τις κλιτές λέξεις στον αντίθετο αριθμό:

- α) οἱ δὲ στρατηγοὶ ἀπιέναι αὐτὸν ἐκέλευσαν:
β) καὶ ὁ μὲν ὄχρετο:

4. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το λάθος:

- νῦν: είναι επίρρημα / σύνδεσμος
λιμένα: είναι ουσιαστικό β' κλίσης / γ' κλίσης
μέν: είναι συμπλεκτικός / αντιθετικός σύνδεσμος
παρήνει: είναι οριστ. αορίστ. / οριστ. παρατατικού του ρ. παραινῶ
οὔ (ὄντες ναυμαχήσετε): είναι αναφορικό επίρρημα / αντωνυμία

5. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό προσδιορισμό της στήλης Β που τους αντιστοιχεί. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν.

Α	Β
ἐκεῖνον	α) επίρρημα ὑπερθετικού βαθμού
μάλιστα	β) μετοχή ενεστώτα
ἀπιέναι	γ) δεικτική αντωνυμία
αἰγιαλῶ	δ) χρονικός σύνδεσμος
ὄρμοῦντας	ε) ουσιαστικό γ' κλίσης
τειχῶν	στ) απαρέμφατο αορίστου
	ζ) ουσιαστικό β' κλίσης
	η) απαρέμφατο ενεστώτα

6. αἰγιαλῶ, λιμένα, πόλει, στρατηγοί, τειχῶν, νεῶν: Να τοποθετήσετε κατά κλίση τα ουσιαστικά στον πίνακα που ακολουθεί και να γράψετε την αντίστοιχη πτώση του άλλου αριθμού:

	Β' κλίση	Γ' κλίση

7. Με ποιες λέξεις του κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω; ναυτικό, ελλιμενισμός, ὄχημα, πολιτισμός, παραίνεση, αρχικελευστής.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

8.κατιδών, έχοντας: Να γράψετε τον ίδιο τύπο μετοχής σε όλους τους χρόνους της ίδιας φωνής και να συμπληρώσετε το β' ενικό πρόσωπο των εγκλίσεων του αορίστου β' στον παρακάτω πίνακα:

Μετοχή			
Ενεστώτας			
Μέλλων			
Αόριστος			
Παρακείμενος			
Αόριστος β'			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική

9. Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα:

Ενεστώτας	Μέλλων	Αόριστος	Παρακείμενος
		έκελευσα	
στρατηγεῖν			
	ναυμαχήσετε		
		κατιδών	

10. Να τοποθετήσετε τις μετοχές του κειμένου στον παρακάτω πίνακα, ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν και να σημειώσετε (σε παρένθεση):

Επιθετικές	Κατηγορηματικές	Επιρρηματικές

I, § 27

1. Να εξηγήσετε ποιο ήταν το σχέδιο του Λυσάνδρου, όπως φαίνεται στην § 27 και σε ποια δεδομένα στηρίχθηκε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Ποια εντολή δίνει ο Λύσανδρος στους αρχηγούς των πλοίων που κατασκόπευαν τους Αθηναίους και ποιος ήταν ο σκοπός του;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Να αξιολογήσετε την παραίνεση του Αλκιβιάδη και την απόρριψή της από τους Αθηναίους στρατηγούς (§§ 25-26) με βάση το σχέδιο επίθεσης που αναπτύσσει τώρα ο Λύσανδρος.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Να καταγράψετε τις κινήσεις των Αθηναίων όπως φαίνονται στις §§ 16-27.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. α) Να εντοπίσετε το βασικό στρατηγικό σφάλμα των Αθηναίων στις §§ 20-24.
β) Να αιτιολογήσετε την επιλογή σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. *ἐκάστην ἡμέραν*: Να γράψετε τη συνεκφορά στις υπόλοιπες πτώσεις του ενικού αριθμού.

7. *ὄπερ, ταῦτα*: Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις των τριών γενών στον ίδιο αριθμό.

8. Να γράψετε τις παρακάτω φράσεις μεταφέροντας όλες τις κλιτές λέξεις στον αντίθετο αριθμό:

α) *ἐπὶν κατίδωσιν αὐτοὺς ἐκβεβηκότας*:

β) *οὗτος εἶπεν τοῖς ἐπιπλέουσιν*:

9. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το λάθος:

μᾶλλον: είναι επίρρημα συγκριτικού βαθμού / θετικού βαθμού

ὄπερ: είναι δεικτική αντωνυμία / αναφορική αντωνυμία

ἀντανῆγεν: είναι οριστ. παρατ. / οριστ. αορ. β' του ρ. *ἀντανάγω*

παρήνει: είναι οριστ. αορ. / οριστ. παρατατικού του ρ. *παραινῶ*

ἄραι: είναι απαρέμφ. ενεστώτα / απαρέμφ. αορίστου του ρ. *αἴρω*

10. Να συνδέσετε τους αριθμούς της στήλης Α με τα γράμματα της στήλης Β. Ένα στοιχείο της στήλης Β αντιστοιχεί σε δύο στοιχεία της στήλης Α.

A	B
<i>ἡμέραν</i>	α) ουσιαστικό β' κλίσης
<i>ἐπομένοις</i>	β) μετοχή ενεστώτα
<i>ὄταν</i>	γ) δεικτική αντωνυμία
<i>πλοῦν</i>	δ) χρονικός σύνδεσμος
<i>ὠνούμενοι</i>	ε) ουσιαστικό α' κλίσης
<i>ἐσκεδασμένους</i>	στ) μετοχή παρακειμένου
<i>ταῦτα</i>	

11. πολύ, μάλλον: Να γράψετε τους άλλους βαθμούς των επιρρημάτων.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός

12. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τον αντίστοιχο ρηματικό τύπο με αυτόν που δίνεται στους χρόνους που ζητούνται:

Ενεστώτας	Μέλλον	Αόριστος	Παρακείμενος
		ἄραι	
		εἶπε	
		ἐποίησαν	

13. Να σημειώσετε τις μετοχές που εξαρτώνται από το *κατίδωσιν* (§ 27), να τις χαρακτηρίσετε συντακτικά και να γράψετε το υποκείμενό τους και το αντικείμενο (αν έχουν).

.....

.....

.....

.....

.....

.....

14. *Λύσανδρος εἶπε τοῖς παρ' αὐτοῦ ἐπομένοις ἄραι ἄσπινδα κατὰ μέσον τὸν πλοῦν*: Να κάνετε λεπτομερή συντακτική ανάλυση και να γράψετε την εντολή του Λυσάνδρου σε ευθύ λόγο, όπως δηλαδή θα την διατύπωνε ο ίδιος.

15. Να τοποθετήσετε τις μετοχές του κειμένου στον παρακάτω πίνακα, ανάλογα με την κατηγορία στην οποία ανήκουν και να σημειώσετε:

- α) για τις κατηγορηματικές το ρηματικό τύπο από τον οποίο εξαρτώνται,
β) για τις επιρρηματικές τη σχέση που δηλώνουν.

Επιθετικές	Κατηγορηματικές	Επιρρηματικές

16. Να γράψετε και να χαρακτηρίσετε τις δευτερεύουσες προτάσεις της παραγράφου 27.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

17. Να γράψετε τις λέξεις του κειμένου με τις οποίες σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω: *διασκέδαση, εφημερίδα, επισιτισμός, τελωνείο, έκβαση.*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I, §§ 28 - 29

1.Αφού μελετήσετε προσεκτικά το κείμενο, να γράψετε τα συμπεράσματά σας για το σχέδιο μάχης του Λυσάνδρου.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2.Τὰ πράγματα τῶν Ἀθηναίων διεφθάρμενα: Τι σημαίνει η φράση για την έκβαση του (Πελοποννησιακού) πολέμου; Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3.Να αξιολογήσετε τη σημασία της ήττας των Αθηναίων.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4.Γιατί στην § 28 το κείμενο αποτελείται από κύριες προτάσεις;

.....

.....

.....

.....

.....

.....
 .....
 .....
 5. Πάραλος: Ποια ήταν η αποστολή της στην αρχαία Αθήνα;

.....
 .....
 .....
 .....
 .....
 .....

6. Γιατί ο Κόνων πήρε φεύγοντας τα μεγάλα ιστία των πλοίων του Λυσάνδρου; Να σημειώσετε Χ στο τετράγωνο της σωστής απάντησης.

- α) διότι τα ήθελε ως λάφυρα.
 β) για να επιδιορθώσει τα ιστία των δικών του πλοίων.
 γ) για να τα μεταφέρει στην Αθήνα για την κατασκευή νέων πλοίων.
 δ) για να μην μπορούν οι αντίπαλοι να τον καταδιώξουν.

7. Α. Να σημειώσετε ένα Χ στην πρόταση που θεωρείτε σωστή.

Τούς δὲ πλείστους ἄνδρας ἐν τῇ γῆ συνέλεξε. Στο σημείο αυτό διαφαίνεται:

- α) η ειρωνεία του Ξενοφώντα για τους Αθηναίους.
 β) η συμπάθειά του προς τους Αθηναίους.
 γ) αιχμή κατά του Λυσάνδρου.
 δ) η ουδετερότητα, η απόσταση του ιστορικού από τα γεγονότα.

Β. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.

8. Στις παρακάτω προτάσεις να ελέγξετε την ορθότητα του γραμματικού προσδιορισμού των λέξεων που δίνονται, διαγράφοντας το σκέλος που περιέχει το λάθος.

δίκροτοι: είναι ουσιαστικό / επίθετο β' κλίσης

πλείστους: είναι επίθετο υπερθετικού / συγκριτικού βαθμού

κατασχών: είναι μετοχή αορ. β' / ενεστώτα του ρ. *κατέχω*

εἶς: είναι πρόθεση / αριθμητικό

ἔφυγον: είναι οριστ. παρατατικού / οριστ. αορίστου β' του ρ. *φεύγω*

πράγματα: είναι ουσιαστικό γ' / β' κλίσης

9. Να γραφεί το β' ενικό πρόσωπο των εγκλίσεων του αορίστου β' των παρακάτω ρηματικών τύπων:

Αόριστος β'				
	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
ἔχων				
ιδών				
ἦσαν				
ἔλαβε				
φεύγων				
κατασχών				

10. *ταχίστην, πλείστους, μεγάλα, πλήρεις*: Να τοποθετήσετε τα επίθετα στον παρακάτω πίνακα και να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς στο ίδιο γένος, αριθμό και πτώση.

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός

11. *ναῦς - νῆες - νεῶν*: Να γράψετε όσα εύχρηστα παράγωγα, σύνθετα ή παρασύνθετα και από τα τρία θέματα του ουσιαστικού γνωρίζετε.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

12. *σήμανση, γνωστικός, σημασία, φθαρτός, υπόληψη, ανάληψη, συλλαβή, ασύλληπτος, διάγνωση, αδιάφθορος, συλλογή, επιλεκτικός*: Να γράψετε τα ρήματα του κειμένου που έχουν ετυμολογική συγγένεια με τις λέξεις που δίνονται.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

I, §§ 30 - 32

1. Σε ποιες ενέργειες προβαίνει ο Λύσανδρος σύμφωνα με τη διήγηση του Ξενοφώντα σ' αυτές τις παραγράφους;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Να προσδιορίσετε το θέμα της συνέλευσης των συμμάχων, που συγκαλεί ο Λύσανδρος, τον τρόπο που εξελίχθηκε και το αποτέλεσμα της.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Τι είδους κατηγορίες διατυπώθηκαν από τους συμμάχους των Σπαρτιατών εναντίον των Αθηναίων και ποια, κατά τη γνώμη σας, έπαιξε το σπουδαιότερο ρόλο για την τελική απόφαση που έλαβε η συνέλευση;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

4. Πώς κρίνετε τη συμπεριφορά των Σπαρτιατών;

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η απόφαση της συνέλευσης των συμμάχων εκδικητική; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

6. Να κρίνετε τις ενέργειες των Αθηναίων, όπως αυτές αναφέρονται στο κείμενο.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....
 .....
 7. Λύσανδρος δὲ ... ἀπέσφαξεν: Ποια πλευρά του χαρακτήρα του Λυσάνδρου προβάλλεται, κατά τη γνώμη σας, στην τελευταία αυτή περίοδο της παραγράφου και γιατί;

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

8. Γιατί γίνεται ιδιαίτερη μνεία του Φιλοκλή και του Αδειμάντου στην αρχή του κειμένου; Ποια επίδραση ασκεί, κατά τη γνώμη σας, στον αναγνώστη το στοιχείο αυτό;

.....
 .....
 .....
 .....
 .....

9. Να γραφεί η ίδια πτώση του άλλου αριθμού:

τάς ναῦς		τούς ἄνδρας	
τούς		τῆς ἀποτομῆς	
τῶν		τῶν χειρῶν	
ἡμέρα		τοῦ	
χεῖρα		Ἕλληνας	

10. Να μεταφερθούν στον άλλο αριθμό οι παρακάτω φράσεις:

*ὃς ἀφικόμενος τριταῖος ἀπήγγειλε
 ἃ ἤδη παρενομήκεσαν
 μόνος ἐπελάβετο τοῦ ψηφίσματος
 τί εἶη ἄξιος παθεῖν;*

.....
 .....
 .....

11. Να συσχετίσετε ετυμολογικά τις ακόλουθες νεοελληνικές λέξεις με λέξεις του κειμένου: *επικράτηση, συγκοπή, ανατομία, ψηφίδα, σφαγή, άφθαρτος, συνεργασία, συμπάθεια, έναρξη, εγχείριση.*

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΕΣ ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 16 – 21

1. Να αναλύσετε το σχέδιο δράσης των δύο αντιπάλων. Από ποια στοιχεία το συμπεραίνετε και ποιοι λόγοι το υπαγόρευαν;
2. Να εντοπίσετε δύο σημεία που δηλώνουν ότι το κείμενο είναι ιστορικό.
3. Πώς αντέδρασαν οι Αθηναίοι στην είδηση για την άλωση της Λαμψάκου; Πώς εξηγείτε την επιλογή της θέσης, όπου αγκυροβόλησαν τελικά οι Αθηναίοι;
4. άριστοποιούμενοι, έπισιτισάμενοι, έδειπνοποιούντο: Λαμβάνοντας υπόψη α) τη χρονική διάρκεια που δηλώνει ο παρατατικός και β) τις πληροφορίες που μας δίνουν τα ίδια τα ρήματα, πώς κρίνετε τη στάση των Αθηναίων αυτή την κρίσιμη στιγμή;

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 22 – 26

1. Πώς αντιμετωπίζουν οι Αθηναίοι τους Λακεδαιμονίους στο συγκεκριμένο απόσπασμα και τι προοικονομεί η στάση τους αυτή για την τελική έκβαση της ναυμαχίας;
2. Ποια στοιχεία της πολεμικής τακτικής του Λυσάνδρου μπορούμε να συναγάγουμε από το συγκεκριμένο κείμενο;
3. Ο Ξενοφών χαρακτηρίζεται ως κλασικός συγγραφέας, υποδειγματικός για τη σαφήνεια, απλότητα, φυσικότητα και παραστατικότητα της περιγραφής του. Ποια στοιχεία του αποσπάσματος θα μπορούσαν να επιβεβαιώσουν το χαρακτηρισμό αυτό;
4. Πώς απαντούν οι στρατηγοί στον Αλκιβιάδη και πώς κρίνετε την απάντησή τους;

5. Να εντοπίσετε τα απαρέμφατα που περιέχουν τις υποδείξεις του Αλκιβιάδη και να σχολιάσετε το βασικότερο επιχείρημά του.

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 26 – 29

1. Ποια πλεονεκτήματα και ποια μειονεκτήματα των θέσεων που κατείχαν οι αντίπαλοι παρουσιάζει ο Ξενοφώντας στην ενότητα αυτή;
2. Θα μπορούσαν να αποφύγουν οι Αθηναίοι τον αιφνιδιασμό των Σπαρτιατών; Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας
3. “Τά πράγματα τῶν Ἀθηναίων διεφθαρμένα”: Τι σημαίνει η φράση για την έκβαση του (Πελοποννησιακού) πολέμου;

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 30 – 32

1. Να χαρακτηρίσετε την απόφαση των Αθηναίων σχετικά με τους αιχμαλώτους;
2. Ποια εκφραστικά στοιχεία δείχνουν την αξία του Ξενοφώντα ως ιστορικού;
3. Να δώσετε έναν χαρακτηρισμό του Λύσανδρου με βάση τις συγκεκριμένες παραγράφους (16-32).

Η ήττα των Αθηναίων στους Αιγός Ποταμούς σφραγίζει και το τέλος του Πελοποννησιακού πολέμου. Ο θρίαμβος της Σπάρτης οφείλεται βέβαια στην ακαταπρόσβλητη πολεμική της προσπάθεια και στην ανδρεία των πολιτών της, αλλά και στα αλληπάλληλα σφάλματα των αντιπάλων της. Ωστόσο είναι αβέβαιο, αν τελικά θα νικούσαν κατά κράτος οι Λακεδαιμόνιοι την Αθήνα, χωρίς την απόκτηση στόλου ικανού ν' αναμετρηθεί με το αήττητο ναυτικό των Αθηναίων. Και αυτό βέβαια το πέτυχαν οι Λακεδαιμόνιοι προς το τέλος του πολέμου, αφού δέχτηκαν όμως τον περσικό χρυσό -απεμπολώντας έτσι το πανελλήνιο τους φρόνημα, χάρη σ' έναν στενόκαρδο και μυωπικό πατριωτισμό, και το χειρότερο εισάγοντας έναν ξένο, ανέκαθεν μισητό, παράγοντα στα ελληνικά πράγματα. Από δω και μπρος αρχίζει ο εκτραχηλισμός της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής, που κατάντησε να κάνει επιδιαιτητή της Ελλάδας τον προαιώνιο εχθρό της, συνάπτοντας μαζί του συμφωνίες ατιμωτικές για όλους ιούς Έλληνες. Σωστά έχει επισημανθεί ότι ο Πελοποννησιακός πόλεμος -στην ουσία εμφύλιος σπαραγμός- δεν εξουθένωσε μόνο τις ζωτικές δυνάμεις της Ελλάδας, αλλά το κυριότερο διέβρωσε και έφθειρε ανεπανόρθωτα τις αξίες του Ελληνισμού.

Η αφήγηση στο κεφάλαιο αυτό του Ξενοφώντα είναι ως συνήθως σύντομη και λιτή, συναρπαστική όμως για τη ζωντάνια και την παραστατικότητα της: ο συγγραφέας προτιμάει κι εδώ σύνδεση με το μεταβατικό δε και χρησιμοποιεί εύστοχα τέτοια πλοκή στο λόγο του, που καθλώνει τον αναγνώστη του. Η έμμονη τάση του να εστιάζει το φάκο του στις δραματικές λεπτομέρειες που αφορούν κυρίως πρωταγωνιστικά πρόσωπα της διήγησής του, δημιουργεί ιδιαίτερη εντύπωση και κορυφώνει επίσης το ενδιαφέρον και την αγωνία του αναγνώστη του. Ευδιάκριτη βέβαια είναι η προσπάθεια του συγγραφέα να παρουσιάσει την τραγική κατάληξη των Αθηναίων σαν κάτι «που τους άξιζε», και ιδιαίτερα να αποσείσει το βάρος του μαζικού εκείνου εγκλήματος από τους ώμους του Λύσανδρου, τον οποίο ο Ξενοφών εκτιμούσε και θαύμαζε. Όμως αν ο Λύσανδρος έδειχνε μεγαλοψυχία απέναντι στους αιχμαλώτους, δεν θα έμενε το όνομά του πολύ πιο ένδοξο και πολύ πιο τιμημένο στους αιώνες;

Γιατί νικήθηκαν οι Αθηναίοι στους Αιγός Ποταμούς παρά την παράδοση που είχαν ως έμπειροι ναυτικοί;

Οι Αθηναίοι νικήθηκαν για τους εξής λόγους:

α) το σχέδιο που συνέλαβε και εφάρμοσε ο Λύσανδρος στους Αιγός Ποταμούς ήταν πράγματι ευφυέςτατο, γιατί στηρίχτηκε στο στοιχείο του αιφνιδιασμού και της κεραυνοβόλας δράσης - πράγμα που παραλύει αμέσως τον αντίπαλο και τον οδηγεί αναπόδραστα στην ήττα·

β) οι Αθηναίοι έδειξαν ασύγγνωστη αδράνεια, γιατί επέτρεψαν στον Λύσανδρο να κινηθεί

ακώλυτα στον Ελλήσποντο και να εκπορθήσει τη Λάμψακο, που αποτέλεσε ιδεώδη βάση για τις εξορμήσεις του στόλου του.

γ) οι στόλαρχοι της Αθήνας έχοντας υπερβολική αυτοπεποίθηση στο θρυλικό ναυτικό τους και αντιμετωπίζοντας κάπως υπεροπτικά τον σπαρτιατικό στόλο, έπεσαν στην παγίδα που τους έστησε ο Λύσανδρος, ο οποίος υποκρινόταν ότι φοβόταν τις προκλήσεις των Αθηναίων μπροστά στο λιμάνι της Λαμψάκου και δεν τολμούσε να επιτεθεί εναντίον τους

δ) οι επικεφαλής του αθηναϊκού στόλου διέπραξαν το ολέθριο λάθος να μη λάβουν μέτρα ασφαλείας -χρησιμοποιώντας δηλαδή και αυτοί αντί κατασκοπεία για στενή παρακολούθηση του σπαρτιατικού ναυτικού, τοποθετώντας στα επίκαιρα σημεία σκοπούς και κρατώντας το στόλο τους σε διαρκή επιφυλακή- αφού ο αντίπαλος ναυλοχούσε σε «απόσταση αναπνοής» από τα αγκυροβολία τους.

ΚΕΦ. ΙΙ, 1-4, Μετά την ήττα

Η καταστροφή του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός Ποταμούς σήμανε και την πτώση της Αθήνας. Τώρα μόνη κυρίαρχη στην πολιτική σκηνή της Ελλάδας είναι η Πελοποννησιακή συμμαχία, και κυρίως η Σπάρτη, που σήκωσε και το μεγαλύτερο βάρος του μακρόχρονου και αιματηρού εκείνου πολέμου. Ο Λύσανδρος -με τον αέρα του νικητή- επιχείρησε με τον τεράστιο στόλο του (200 πλοία) μια θυελλώδη πορεία προς τον Βόσπορο και έπειτα προς το Αιγαίο, και ανάγκαζε τις συμμαχικές πόλεις της Αθήνας να προσχωρούν η μία μετά την άλλη στην Πελοποννησιακή συμμαχία. Ύστερα από όλα αυτά δεν έμενε παρά η πολιορκία και η εκπόρθηση της Αθήνας. Ο συγγραφέας παρουσιάζει την πορεία και τη δράση του Λύσανδρου εδώ με εύγλωττο και ζωντανό τρόπο: η κίνησή του αποτυπώνεται στο κείμενο του Ξενοφώντα με αργό και συνεχή ρυθμό (πρβλ. τους παρατατικούς *έπλει, ύπεδέχοντο, απέπεμπεν, έπεσκεύαζεν*), η δράση του (στρατιωτική και πολιτική) εμφανίζεται δυναμική και κεραυνοβόλα (πρβλ. τους αορίστους: *κατεστήσατο, ἴδοι, καταλιπών, άποπλεύσας*).

Αλλά και το σκηνικό στη μεριά των ηττημένων παρουσιάζεται από τον Ξενοφώντα αριστοτεχνικά: η τρομερή είδηση της συμφοράς προχωρεί μέσα στη νύχτα από πύργο σε πύργο των Μακρών Τειχών, σαν ένα πελώριο φαρμακερό φίδι σφίγγοντας θανάσιμα την πόλη, που ουρλιάζει σπαρακτικά· την πορεία της είδησης διαγράφουν με *απαράμιλλο τρόπο* τέσσερις εμπρόθετοι προσδιορισμοί (*έν ταῖς Αθήναις... έκ τοῦ Πειραιῶς... διά τῶν μακρῶν τειχῶν... εἰς ἄστυ*)· η δυσοίωνα αντίθεση επίσης *ού μόνον... αλλά*, η απόλυτη έκφραση *ούδείς έκομήθη* (που επισημαίνει την εφιαλτική αϋπνία των Αθηναίων εκείνη τη νύχτα) και το πολυσύνδετο (*Μηλίους τε... καί.. καί... καί... καί... καί*) αποδίδουν την οδύνη αλλά και τις «μαύρες σκέψεις» των Αθηναίων για τις επικείμενες τρισεπιρότερες συμφορές.

Τελικά όμως δεν επικρατεί διαλυτική παραίτηση και πεισιθάνατη απραξία μέσα στο δύσμοιρο άστυ· μετά τις πρώτες αμήχανες και απελπισμένες κινήσεις, οι πολίτες της Αθήνας συνέρχονται και δραστηριοποιούνται. Οι αντιδράσεις αυτές αποδίδονται εναργώς από το συγγραφέα με το πολυσύνδετο *τούς τε... καί τά τείχη... και φυλακάς... και τᾶλλα πάντα*. Οι Αθηναίοι διέθεταν ακόμη απόθεμα ψυχικής δύναμης, για να συνεχίσουν τον αγώνα.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙ, § 1-4**Μετά την ήττα**

[1] Ἐπεὶ δὲ τὰ ἐν τῇ Λαμψάκῳ κατεστήσατο, ἔπλει ἐπὶ τὸ Βυζάντιον καὶ Καλχηδόνα. Οἱ δ' αὐτὸν ὑπεδέχοντο, τοὺς τῶν Ἀθηναίων φρουροὺς ὑποσπόνδους ἀφέντες· οἱ δὲ προδόντες Ἀλκιβιάδῃ τὸ Βυζάντιον τότε μὲν ἔφυγον εἰς τὸν Πόντον, ὕστερον δ' εἰς Ἀθήνας καὶ ἐγένοντο Ἀθηναῖοι.

[2] Λύσανδρος δὲ τοὺς τε φρουροὺς τῶν Ἀθηναίων καὶ εἴ τινα που ἄλλον ἴδιοι Ἀθηναῖον, ἀπέπεμπεν εἰς τὰς Ἀθήνας, διδοὺς ἐκεῖσε μόνον πλέουσιν ἀσφάλειαν, ἄλλοθι δ' οὐ, εἰδὼς ὅτι ὄσω ἂν πλείους συλλεγῶσιν εἰς τὸ ἄστυ καὶ τὸν Πειραιᾶ, θᾶπτον τῶν ἐπιτηδείων ἔνδειαν ἔσεσθαι. Καταλιπὼν δὲ Βυζαντίου καὶ Καλχηδόνας Σθενέλαον ἀρμοστήν Λάκωνα, αὐτὸς ἀποπλεύσας εἰς Λάμψακον τὰς ναῦς ἐπεσκεύαζεν.

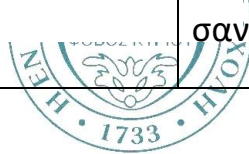
[3] Ἐν δὲ ταῖς Ἀθήναις τῆς Παράλου ἀφικομένης νυκτὸς ἐλέγετο ἡ συμφορὰ, καὶ οἰμωγὴ ἐκ τοῦ Πειραιῶς διὰ τῶν μακρῶν τειχῶν εἰς ἄστυ διῆκεν, ὁ ἕτερος τῷ ἑτέρῳ παραγγέλλων· ὥστ'

[1]Και ὅταν ρύθμισε την κατάσταση στη Λάμψακο, κατευθύνθηκε με τα καράβια του εναντίον του Βυζαντίου και της Χαλκηδόνας. Και οι κάτοικοι τον υποδέχτηκαν, αφού ἄφησαν ελεύθερους ὕστερα ἀπὸ ἐπίσημη συμφωνία τους φρουροὺς των Ἀθηναίων. Εκείνοι ἐξάλλου που παρέδωσαν με προδοσία το Βυζάντιο στον Ἀλκιβιάδη κατέφυγαν πρώτα στον Πόντο κι αργότερα στην Αθήνα και ἐγιναν Ἀθηναῖοι πολῖτες.

[2]Και ο Λύσανδρος ἔστειλε στην Αθήνα και τους φρουροὺς των Ἀθηναίων και αν κάπου ἐβλεπε κάποιον ἄλλο Ἀθηναῖο, παρέχοντας ἀσφάλεια σ' ἐκείνους που ἐπλεαν μόνο πρὸς τα ἐκεῖ, σε ἄλλο μέρος ὁμως ὄχι, γιατί ἤξερε πως ὄσο πιο πολλοὶ συγκεντρωθοῦν στην πόλη της Αθήνας και στον Πειραιᾶ, γρηγορότερα θα υπάρξει ἐλλειψη των αναγκαίων. Και αφού ἄφησε ως ἀρμοστή του Βυζαντίου και της Χαλκηδόνας το Σθενέλαο το Λάκωνα, ο ἴδιος, αφού ἐπλευσε πίσω στη Λάμψακο, επισκεύασε τα πλοῖα του.

[3]Και στην Αθήνα, ὅταν ἐφτασε η Πάραλος τη νύχτα, διαδόθηκε η συμφορὰ και απ' τον Πειραιᾶ ο θρήνος μέσα απ' τα Μακρὰ Τείχη ἐφτανε στην πόλη, καθώς ανακοίνωνε την εἶδηση ο ἕνας στον ἄλλο· γι' αὐτό ἐκείνη τη νύχτα κανένας δεν κοιμήθηκε, επειδὴ

<p>ἐκείνης τῆς νυκτὸς οὐδεὶς ἐκοιμήθη, οὐ μόνον τοὺς ἀπολωλότας πενθοῦντες, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον ἔτι αὐτοὶ ἑαυτοὺς, πείσεσθαι νομίζοντες οἷα ἐποίησαν Μηλίου τε Λακεδαιμονίων ἀποίκους ὄντας, κρατήσαντες πολιορκία, καὶ Ἰστιαίας καὶ Σκιωναίου καὶ Τορωναίου καὶ Αἰγινήτας καὶ ἄλλους πολλοὺς τῶν Ἑλλήνων.</p> <p>[4] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ ἔδοξε τοὺς τε λιμένας ἀποχωῶσαι πλὴν ἐνὸς καὶ τὰ τεῖχη εὐτρεπίζειν καὶ φυλακὰς ἐφιστάναι καὶ τᾶλλα πάντα ὡς εἰς πολιορκίαν παρασκευάζειν τὴν πόλιν.</p>	<p>θρηνοῦσαν ὄχι μόνον αὐτοὺς που χάθηκαν, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο οἱ ἴδιοι τοὺς εαυτοὺς τους, γιατί νόμιζαν ὅτι θα πάθουν τα ἴδια με ὅσα ἔκαναν και στους Μηλίους που ἦταν ἀποικοὶ των Λακεδαιμονίων, ὅταν τους νίκησαν με πολιορκία, και στους κατοίκους της Ἰστιαίας και της Σκιώνης και της Τορώνης και της Αἰγίνας και σε πολλοὺς ἄλλους ἀπὸ τους Ἑλληνας.</p> <p>[4] Και την ἐπόμενη μέρα ἔκαναν συγκέντρωση του λαοῦ, στην οποία αποφάσισαν να κλείσουν με ἐπιχωμάτωση τα λιμάνια, ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα και να ἐπισκευάζουν τα τεῖχη και να τοποθετοῦν φρουρές και να ἐτοιμάζουν την πόλη σ' ὅλα τα ἄλλα σαν για πολιορκία.</p>
--	---

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 1 – 4

1. Πῶς συμπεριφέρθηκε ὁ Λύσανδρος πρὸς τοὺς Ἀθηναίους φρουροὺς τοῦ Βυζαντίου και της Καληδόνας και πρὸς ὅποιον ἄλλο Ἀθηναῖο συναντοῦσε και γιατί; Να δικαιολογήσετε την ἀπάντησή σας.
2. Να καταγράψετε τις ἐνέργειες τοῦ Λύσανδρου ἀμέσως μετὰ τη νίκη του στους Αἰγὸς Ποταμούς και να προσδιορίσετε (με συντομία) πόσο αὐτὲς ἔχουν σχέση με τον τελικὸ σκοπὸ των Σπαρτιατῶν, την κατάληψη της Ἀθήνας.
3. Ποια μέτρα πήραν οἱ Ἀθηναῖοι προκειμένου να προστατευθοῦν -ὅσο μπορούσαν πλέον- και πῶς κρίνετε τα μέτρα αὐτά;
4. Με ποίους λεκτικὸς τρόπους κάθε μορφῆς παρουσιάζει ὁ Ξενοφὼν το ὅλο ψυχολογικὸ κλίμα που δημιουργήθηκε στην Ἀθήνα και τις ἐνέργειες στις οποίες προέβησαν οἱ Ἀθηναῖοι μετὰ την ἀναγγελία της ἥττας τους στους Αἰγὸς ποταμούς;

Κεφάλαιο II 1-4
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να κατατάξετε τα παρακάτω ουσιαστικά στον πίνακα που ακολουθεί: φρουρούς, Ἀθήνας, ἄστρ, ναῦς νυκτός, οἰμωγή, ἀποίκους, πολιορκίαν, Ἑλλήνων, λιμένας, τείχη, φύλακας.

	A' Κλίση	B' Κλίση	Γ' Κλίση
Γενική Ενικού			
Δοτική Ενικού			
Αιτιατική Ενικού			
Γενική Πληθυντικού			
Δοτική Πληθυντικού			
Αιτιατική Πληθυντικού			

2. Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού αριθμού και των τριών γενών.

	ἑαυτούς	οἷα	ἧ
Γενική Ενικού			
Δοτική Ενικού			
Αιτιατική Ενικού			
Γενική Πληθυντικού			
Δοτική Πληθυντικού			
Αιτιατική Πληθυντικού.			

3. Στον παρακάτω πίνακα να συμπληρώσετε τα παραθετικά των επιθέτων και επιρρημάτων :

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
	πλείους	
	θᾶττον	
	μᾶλλον	

4. Να γράψετε το β' ενικό πρόσωπο των εγκλίσεων των χρόνων που ζητούνται

	Υποτακτική Ενεστώτα	Οριστική Αορίστου	Προστακτική Αορίστου	Οριστική Παρακειμένου	Ευκτική Παρακειμένου>
ἔγένοντο					
ἀπέπεμπε					
καταλιπών					
ἀφικομένη					
πεισεσθαι					
νομίζοντες					

5. Να διορθώσετε τα λάθη :

κατεστήσατο: είναι γ' πληθυντικό Οριστικής μέσου Αορίστου του ρήματος καθίσταμαι

ἔφυγον: είναι γ' πληθυντικό Οριστικής Παρατατικού του ρήματος φεύγω.

ἴδοι: είναι β' ενικό Ευκτικής Αορίστου β του ρήματος ὀρῶ

συλλεγῶσι: είναι γ' ενικό Υποτακτικής μέσου Αορίστου β' του ρήματος συλλέγομαι

παραγγέλλων: είναι μετοχή Μέλλοντα, γένους αρσενικού του ρήματος παραγγέλλω.

ὄντας: είναι μετοχή Ενεστώτα, γένους αρσενικού, ονομαστική ενικού του ρήματος εἰμί.

6. Να καταγραφούν τα Υποκείμενα και τα Αντικείμενα όλων των μετοχών και απαρεμφάτων των παραγράφων 3-4.

Υποκείμενο	Μετοχές	Αντικείμενο Μετοχής	Υποκείμενο απαρεμφάτου	Απαρέμφατο	Αντικείμενο απαρεμφάτου

7. Να γράψετε δύο παράγωγα της νέας ελληνικής για κάθε τύπο:

ἀφέντες :

πέισσθαι :

ναῦς :

πενθοῦντες : —

8.(κατα)λιπών: Να βρείτε τα θέματα του ρήματος και να γράψετε δύο παράγωγα τους στα νέα ελληνικά.

.....

.....

.....

Κεφάλαιο II, 16-23

Μετά την πανωλεθρία του αθηναϊκού στόλου στους Αιγός Ποταμούς φάνηκε ότι ο μακροχρόνιος και εξαντλητικός πόλεμος έληγε οριστικά. Οι πόλεις που ανήκαν στην αθηναϊκή «συμμαχία-ηγεμονία» εγκατέλειπαν η μία μετά την άλλη τους Αθηναίους εκτός από τη Σάμο, ενώ ο Λύσανδρος με έναν πανίσχυρο στόλο διακοσίων πλοίων ετοιμαζόταν να κατευθυνθεί στον Πειραιά, για ν' αποκλείσει την Αθήνα και από τη θάλασσα. Από την ξηρά πολιορκούσε ήδη τους Αθηναίους ο βασιλιάς της Σπάρτης, Άγης, που είχε ως βάση του τη Δεκέλεια, ενώ ο άλλος βασιλιάς της, ο Πausanίας, οδήγησε και αυτός στράτευμα στην Αττική και το εγκατέστησε έξω από τα Μακρά Τείχη. Η θέση της Αθήνας ήταν δραματική, κανείς όμως δεν διεννοείτο να προτείνει συνθηκολόγηση με τους όρους που επιδίωκαν οι Λακεδαιμόνιοι. Μόνο όταν το φάσμα της πείνας άρχισε να θερίζει τους πολίτες, στάλθηκε στη Σπάρτη αντιπροσωπεία για συνθήκη ειρήνης, χωρίς όμως να προβλέπει κατεδάφιση των τειχών. Οι έφοροι διέταξαν τους αθηναίους απεσταλμένους να γυρίσουν στην πόλη τους και αν πράγματι επιθυμούν ειρήνη, να φέρουν «λογικότερους» όρους (οι έφοροι εννοούσαν συγκατάθεση για το γκρέμισμα των τειχών).

ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟ Β΄

Κεφάλαιο 2. §16-23

<p>[16]Τοιούτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον,εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους πότερον ἐξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. Πεμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλείω, ἐπιτηρῶν ὅποτε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τό ἐπιλελοιπέναι τὸν σῖτον ἅπαντα ὅτι τις λέγοι ὁμολογήσειν.</p> <p>[17] Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχει, εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ἠρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτῳ δέκατος αὐτός.</p>	<p>Ο πρωταγωνιστικός ρόλος του Θηραμένη</p> <p>[16] Ενώ η κατάσταση ήταν τέτοια, ο Θηραμένης είπε στη συνέλευση του λαού ότι, αν θέλουν να στείλουν αὐτὸν τον ἴδιο στο Λύσανδρο, θα επιστρέψει γνωρίζοντας ἀπὸ τους Λακεδαιμόνιους τι ἀπὸ τα δύο, οἱ Λακεδαιμόνιοι ἐπιμένουν για την κατεδάφιση των τειχῶν επειδὴ θέλουν να υποδουλώσουν την πόλη, ἢ ως ἐγγύηση (για να ἔχουν κάποια ἐγγύηση). Κι ἀφοῦ στάλθηκε (ἢ τον ἔστειλαν), χρονοτριβούσε κοντὰ στον Λύσανδρο περισσότερο ἀπὸ τρεῖς μῆνες περιμένοντας πότε οἱ Ἀθηναῖοι ἐπρόκειτο να συμφωνήσουν σε οτιδήποτε τους πρότεινε κάποιος ἐξαιτίας της παντελοῦς ἔλλειψης τροφίμων.</p> <p>[17] Ἀφοῦ λοιπὸν ἐπέστρεψε τον τέταρτο μῆνα [στην Ἀθήνα], ανακοίνωσε στη συνέλευση του λαοῦ ὅτι ο Λύσανδρος τον κρατούσε ως τότε, ἐπειτα τον διέταξε να πάει στη Λακεδαίμονα· γιατί, (του ἔλεγε ο Λύσανδρος) ὅτι δεν ἦταν υπεύθυνος για αὐτὰ που αὐτός [ο Θηραμένης] τον ρωτούσε, ἀλλὰ οἱ ἐφοροί. Μετὰ ἀπ' αὐτὰ (ο Θηραμένης) ἐκλέχτηκε, μαζί με ἄλλους ἐννέα, πρεσβευτῆς για τη Λακεδαίμονα με ἀπόλυτη πληρεξουσιότητα.</p>
---	--

<p>[18] Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου.</p> <p>[19] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἧ ἄντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.</p>	<p>Κρίσιμη συνεδρίαση στη Σπάρτη</p> <p>[18] Ο Λύσανδρος παράλληλα ἔστειλε στους ἐφόρους μαζί με ἄλλους Λακεδαιμονίους, τον Ἀριστοτέλη, που ἦταν ἐξόριστος Ἀθηναῖος, για να τους ανακοινώσει ὅτι ἀπάντησε στο Θηραμένη ὅτι ἐκεῖνοι ἦταν υπεύθυνοι για εἰρήνη και πόλεμο.</p> <p>[19] Ὄταν λοιπὸν ο Θηραμένης και οἱ ἄλλοι πρέσβεις βρισκόνταν στη Σελλασία και τους ρωτούσαν με ποιες προτάσεις εἶχαν ἐρθει, ἀποκρίθηκαν ὅτι (εἶχαν ἐρθει) με ἀπόλυτη πληρεξουσιότητα για εἰρήνη, μετὰ απ' αὐτὰ οἱ ἐφοροι ἔδωσαν ἐντολή να τους καλέσουν (στη Λακεδαίμονα). Ὄταν (οἱ πρέσβεις των Ἀθηναίων) ἐφτασαν, (οἱ ἐφοροι) ἔκαναν συνέλευση, στην οποία προπάντων οἱ Κορίνθιοι και οἱ Θηβαῖοι ἀλλὰ και πολλοὶ ἄλλοι ἀπὸ τους Ἕλληνες, ἀντιπρότειναν να μη συνθηκολογήσουν με τους Ἀθηναίους, ἀλλὰ να τους καταστρέψουν ολοκληρωτικά.</p>
--	---

<p>[20] Λακεδαιμόνιοι δὲ οὐκ ἔφασαν πόλιν Ἑλληνίδα ἀνδραποδιεῖν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένην ἐν τοῖς μεγίστοις κινδύνοις γενομένοις τῇ Ἑλλάδι, ἀλλ' ἐποιοῦντο εἰρήνην ἐφ' ᾗ τὰ τε μακρὰ τεῖχη καὶ τὸν Πειραιᾶ καθελόντας καὶ τὰς ναῦς πλὴν δώδεκα παραδόντας καὶ τοὺς φυγάδας καθέντας τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζοντας Λακεδαιμονίοις ἔπεσθαι καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὅποι ἂν ἡγῶνται.</p> <p>[21] Θηραμένης δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ πρέσβεις ἐπανάφερον ταῦτα εἰς τὰς Ἀθήνας.</p>	<p>[20] Οι Λακεδαιμόνιοι ὁμῶς εἶπαν ὅτι δε θα εξαδραποδίσουν (καταστρέψουν) ελληνική πόλη η οποία εἶχε προσφέρει μεγάλες υπηρεσίες στους πολύ μεγάλους κινδύνους που παρουσιάστηκαν (συνέβησαν) στην Ελλάδα, ἀλλὰ δέχονταν να κάνουν εἰρήνη με τον ὄρο (οι Αθηναῖοι), αφού γκρεμίσουν τα Μακρὰ Τείχη και τα τείχη του Πειραιά και να παραδώσουν τα πλοία εκτός από δώδεκα και να φέρουν πίσω τους εξόριστους θεωρώντας τους ἰδίους εχθρούς και φίλους, να ακολουθούν τους Λακεδαιμονίους και στη στεριά και στη θάλασσα, ὅπου τυχόν τους οδηγούν (οι Λακεδαιμόνιοι).</p> <p>[21] Ο Θηραμένης και οι πρέσβεις που ἦταν μαζί του επέστρεψαν στην Αθήνα φέρνοντας αυτούς τους ὄρους. Καθώς ἔμπαιναν (στην</p>
---	--

<p>Εισιόντας δ' αὐτοὺς ὄχλος περιεχεῖτο πολὺς, φοβούμενοι μὴ ἄπρακτοι ἦκοιεν· οὐ γὰρ ἔτι ἐνεχώρει μέλλειν διὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀπολλυμένων τῷ λιμῷ.</p> <p>[22] Τῇ δὲ ὑστεραίᾳ ἀπήγγελλον οἱ πρέσβεις ἐφ' οἷς οἱ Λακεδαιμόνιοι ποιοῖντο τὴν εἰρήνην· προηγόρει δὲ αὐτῶν Θηραμένης, λέγων ὡς χρή πείθεσθαι Λακεδαιμονίοις καὶ τὰ τείχη περιαιρεῖν. Ἄντειπόντων δὲ τινῶν αὐτῷ, πολὺ δὲ πλειόνων συνεπαινεσάντων, ἔδοξε δέχεσθαι τὴν εἰρήνην.</p> <p>[23] Μετὰ δὲ ταῦτα Λύσανδρός τε κατέπλει εἰς τὸν Πειραιᾶ καὶ οἱ φυγάδες κατῆσαν καὶ τὰ τείχη</p>	<p>πόλη), λαός πολὺς τοὺς περικύκλωνε, ἐπειδὴ ὅλοι φοβούνταν μήπως εἶχαν γυρίσει ἀπρακτοὶ γιατί δεν χωρούσε πια ἄλλη ἀναβολή· γιατί (δεν επιτρεπόταν πια νὰ καθυστεροῦν) λόγω τοῦ πλήθους αὐτῶν ποὺ χάνονταν ἀπὸ τὴν πείνα.</p> <p>[22] Τὴν ἐπόμενη μέρα οἱ πρέσβεις ἀνακοίνωσαν μὲ ποιοὺς ὅρους οἱ Λακεδαιμόνιοι δέχονταν νὰ κάνουν εἰρήνη· ἐξ ὀνόματος αὐτῶν (τῶν πρέσβεων) μίλησε ὁ Θηραμένης λέγοντας ὅτι πρέπει νὰ υπακούουν στοὺς Λακεδαιμόνιους καὶ νὰ γκρεμίζουν τὰ τείχη. Καὶ ἀφοῦ μερικοὶ τοῦ ἔφεραν ἀντιρρήσεις πολὺ περισσότεροὶ ὁμῶς συμφώνησαν καὶ ἀποφάσισαν (φάνηκε καλὸ) νὰ δεχτοῦν τὴν εἰρήνην.</p> <p>[23] Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ὁ Λύσανδρος κατέπλεε στὸν Πειραιᾶ, καὶ οἱ ἐξόριστοι</p>
---	---

<p>κατέσκαπτον ὑπ' αὐλητριδων πολλῇ προθυμίᾳ, νομίζοντες ἐκείνην τὴν ἡμέραν τῇ Ἑλλάδι ἄρχειν τῆς ἐλευθερίας.</p>	<p>επέστρεφαν στην πατρίδα και άρχισαν να γκρεμίζουν τα τείχη με μεγάλη προθυμία ενώ οι αυλητρίδες έπαιζαν τον αυλό, επειδή νόμιζαν ότι η ημέρα εκείνη ήταν η αρχή της ελευθερίας για την Ελλάδα.</p>
--	---

Ερμηνευτικές ερωτήσεις II, 2, 16-23

1. Ποια σημασία είχε για τον Θηραμένη η εκλογή του από τους Αθηναίους ως πρεσβευτή αυτοκράτορα; Είχε προετοιμάσει με τις ενέργειές του ο ίδιος την εκλογή του αυτή και -αν ναι- με ποιες ενέργειες και πώς τον κρίνετε γι' αυτό;
2. Ποια ήταν η στάση των Κορινθίων, των Θηβαίων και κάποιων άλλων Ελλήνων στη συνέλευση που έγινε στη Σπάρτη σχετικά με την τύχη των Αθηναίων λόγω της επερχόμενης κατάρρευσης της άμυνας της Αθήνας; Πώς κρίνετε την πρότασή τους λαμβάνοντας υπόψη την πρότερη ακμή της Αθήνας, τη συμβολή της στην απόκρουση της περσικής απειλής εναντίον της Ελλάδας και την πολιτιστική και καλλιτεχνική προσφορά της στην Ελλάδα και στον κόσμο όλο;
3. Ποια ήταν η απάντηση των Σπαρτιατών στην πρόταση των Κορινθίων, Θηβαίων και άλλων Ελλήνων (§§ 18-19) για ολοκληρωτική καταστροφή της Αθήνας; Συμφωνούν μαζί τους; Πώς κρίνετε την απάντηση των Σπαρτιατών; Να αναπτύξετε τις απόψεις σας.
4. Πόσο επαχθείς για τους Αθηναίους ήταν οι όροι της ειρήνης; Να δικαιολογήσετε την άποψή σας.
5. Ποιες είναι οι προτάσεις και οι απόψεις του Θηραμένη; Να προσδιορίσετε αν γίνονται εύκολα αποδεκτές και αν υπάρχουν αντιρρήσεις γι' αυτές και να χαρακτηρίσετε (ως προς τη στάση τους απέναντι στους όρους της ειρήνης): α) τον Θηραμένη, β) την πλειοψηφία των Αθηναίων και γ) όσους διατύπωσαν την αντίθεσή τους στις προτάσεις του Θηραμένη.

Κεφάλαιο II 16-23

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να συμπληρώσετε τα κενά:

Όνομ.			<i>αὐτοκράτωρ</i>
Γεν.		<i>πίστεως</i>	
Δοτ.			
Αιτ.	<i>ἐκκλησίαν</i>		
Κλητ.			

2. Να συμπληρώσετε τα κενά:

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Ενεστ.	<i>λέγεις</i>	<i>λέγης</i>	<i>λέγοις</i>	<i>λέγε</i>
Παρατ.				
Μελλ.				
Αορ.				
Παρακ.				
Υπερσ.				

	Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Ενεστ.	<i>κελεύεις</i>	<i>κελεύης</i>	<i>κελεύοις</i>	<i>κέλευε</i>
Παρατ.				
Μελλ.				
Αορ.				
Παρακ.				
Υπερσ.				

3. Να διαγράψετε τους λανθασμένους γραμματικούς χαρακτηρισμούς:

- (α) *ιόντων*: ουσιαστικό - μετοχή
 (β) *πλείω*: ουσιαστικό - επίθετο
 (γ) *λέγοι*: ουσιαστικό - ρήμα - μετοχή
 (δ) *τίς*: άρθρο - αντωνυμία - πρόθεση
 (ε) *ιέναι*: ουσιαστικό - άρθρο - απαρέμφατο

4. Να γραφούν οι τύποι που ζητούνται στην παρένθεση:

- (α) *όντων* (β' εν. και β' πληθ. ευκτ. ΑΟΡ) _____
 (β) *πέμψαι* (γ' εν. και γ' πληθ. οριστ. ΠΡΚ) _____
 (γ) *βουλόμενοι* (β' εν. και γ' πληθ. οριστ. παθ. ΑΟΡ) _____
 (δ) *πεμφθείς* (β' εν. και β' πληθ. οριστ. ΠΡΚ εν. φωνής) _____
 (ε) *ὁμολογήσειν* (α' εν. και β' πληθ. οριστ. ΑΟΡ) _____
 (στ) *κατέχοι* (β' εν. και β' πληθ. ευκτ. ΜΕΛ) _____

5. Να γραφούν οι πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού:

(α) *πίστεως*

	Ενικός	Πληθυντικός
Γεν.		
Δοτ		
Αιτ		

(β) *μήνας*

	Ενικός	Πληθυντικός
Γεν.		
Δοτ		
Αιτ		

(γ) *πρεσβευτής*

	Ενικός	Πληθυντικός
Γεν.		
Δοτ		
Αιτ		

6. (α) **λέγοι**: Ε.Α. στο β' ενικό πρόσωπο της ίδιας φωνής και του ίδιου χρόνου:

Οριστική	
Υποτακτική	
Ευκτική	
Προστακτική	

(β) **έρωτώ**: Ε.Α. στο β' ενικό πρόσωπο της ίδιας φωνής και του ίδιου χρόνου:

Οριστική	
Υποτακτική	
Ευκτική	
Προστακτική	

7. Να βρείτε 2 σύνθετα ρήματα της νέας Ελληνικής με β' συνθετικό το ρήμα **έχω** και **ἀγγέλλω** και να σχηματίσετε προτάσεις

8. Να συμπληρώσετε τα κενά με νεοελληνικές λέξεις παράγωγες από ή σύνθετες με το **αἰρέομαι-οὔμαι**:

(α) Οι _____ άρχοντες είναι μια απλή απόδειξη του δημοκρατικού πολιτεύματος.

(β) Όταν τον _____ από το αξίωμά του, απομονώθηκε στο σπίτι του και κλείστηκε στον εαυτό του.

(γ) Η _____ είναι η πιο μεγάλη τιμωρία που μπορεί να υποστεί ένας αξιωματικός.

9. Να βάλετε σε κύκλο το (Σ), αν ο συντακτικός χαρακτηρισμός είναι σωστός, και το (Λ), αν είναι λάθος:

(α) **Θηραμένης**: υποκείμενο του *βούλοιντο* (Σ - Λ)

(β) **έν έκκλησίᾳ**: Εμπρόθετος προσδιορισμός του τόπου (Σ - Λ)

(γ) **τήν πόλιν**: αντικείμενο του *ἀπαρεμφάτου ἐξανδραποδίσασθαι* (Σ - Λ)

(δ) **τόν σῆτον**: αντικείμενο του *ἀπαρεμφάτου ἐπιλελοιπέναί* (Σ - Λ)

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΙΙΙ, § 11-16

Ερμηνευτικές ερωτήσεις

1. Πρωταρχικό μέλημα των Τριάκοντα υπήρξε η πάταξη της συκοφαντίας που είχε αποβεί μάλιστα της πολιτικής και κοινωνικής ζωής κατά την περίοδο της δημοκρατίας. Πού απέβλεπε η ενέργειά τους αυτή; Ήταν ειλικρινείς οι προθέσεις τους ;
2. Ήταν, κατά τη γνώμη σας, αποτελεσματικά τα μέσα που χρησιμοποίησαν οι Τριάκοντα προκειμένου να κάμψουν κάθε αντίδραση, αλλά ακόμη και κάθε σκέψη για αντίδραση; (Στην απάντησή σας να λάβετε υπόψη σας το γεγονός ότι μέσα σε οκτώ μήνες το καθεστώς που εγκαθίδρυσαν, ανατράπηκε.)

ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟ Β΄

Κεφάλαιο 3. §50-56

	<i>Παρωδία δίκης</i>
<p>[50] Ὡς δ' εἰπὼν ταῦτα ἐπαύσατο, καὶ ἡ βουλή δῆλη ἐγένετο εὐμενῶς ἐπιθουρήσασα, γνοὺς ὁ Κριτίας ὅτι εἰ ἐπιτρέψοι τῇ βουλῇ διαψηφίζεσθαι περὶ αὐτοῦ, ἀναφεύξειτο, καὶ τοῦτο οὐ βιωτὸν ἠγησάμενος, προσελθὼν καὶ διαλεχθεὶς τι τοῖς τριάκοντα ἐξῆλθε, καὶ ἐπιστῆναι ἐκέλευσε τοὺς τὰ ἐγχειρίδια ἔχοντας φανερώς τῇ βουλῇ ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις.</p>	<p>[50] Μόλις ο Θηραμένης εἶπε (αφού εἶπε) αὐτὰ καὶ σταμάτησε (να ομιλεῖ) καὶ ἡ βουλή ἐγένε φανερὴ (φάνηκε) ὅτι τον ἐπιδοκίμασε, ο Κριτίας, ἐπειδὴ κατάλαβε ὅτι (ο Θηραμένης) θα ξέφευγε, εἰ ἐπέτρεπε στη βουλή να αποφασίσει με ψηφοφορία γι' αὐτόν, καὶ ἐπειδὴ θεώρησε ὅτι αὐτό δε θα μπορούσε να το ανεχθεῖ, αφού πλησίασε καὶ συζήτησε κάτι με τοὺς Τριάκοντα, βγήκε ἔξω καὶ διέταξε αὐτούς που εἶχαν τα μαχαίρια να σταθοῦν φανερά μπροστὰ στη βουλή κοντὰ στο ξύλινο κικκλίδωμα.</p>
<p>[51] Πάλιν δὲ εἰσελθὼν εἶπεν· «Εγὼ, ὦ βουλή, νομίζω προστάτου ἔργον εἶναι οἴου δεῖ, ὅς ἂν ὀρῶν τοὺς φίλους ἐξαπατωμένους μὴ ἐπιτρέπη. Καὶ ἐγὼ οὖν τοῦτο ποιήσω. Καὶ γὰρ οἶδε οἱ ἐφεστηκότες οὗ φασιν ἡμῖν ἐπιτρέψειν, εἰ ἀνήσομεν ἄνδρα τὸν φανερώς τὴν ὀλιγαρχίαν λυμαινόμενον.</p>	<p>[51] Καὶ, αφού μπήκε πάλι στη βουλή, εἶπε: "Εγὼ, κύριοι βουλευτές, νομίζω ὅτι εἶναι ἔργο ενός ηγέτη ἀξίου (τέτοιου ὅπως πρέπει να εἶναι), αν βλέπει ὅτι οἱ φίλοι του εξαπατώνται, να μην το ἐπιτρέπει. Κι ἐγὼ λοιπὸν αὐτό θα κάνω. Γιατί κι αὐτοὶ που ἔχουν σταθεῖ μπροστὰ στο ξύλινο κικκλίδωμα λένε ὅτι δε θα μας ἐπιτρέψουν, αν ἀφήσουμε ἐλεύθερο ἕναν ἀντρα που βλάπτει φανερά τὴν ὀλιγαρχία.</p>

Ἔστι δὲ ἐν τοῖς καινοῖς νόμοις τῶν μὲν ἐν τοῖς τρισχιλίοις ὄντων μηδένα ἀποθνήσκειν ἄνευ τῆς ὑμετέρας ψήφου, τῶν δ' ἔξω τοῦ καταλόγου κυρίους εἶναι τοὺς τριάκοντα θανατοῦν. Ἐγὼ οὖν, ἔφη, Θηραμένην τουτονὶ ἐξαλείφω ἐκ τοῦ καταλόγου, συνδοκοῦν ἅπασιν ἡμῖν. Καὶ τοῦτον, ἔφη, ἡμεῖς θανατοῦμεν.»

Αναγράφεται βέβαια στους νέους νόμους κανένας από αυτούς που συμπεριλαμβάνονται στον κατάλογο των τριών χιλιάδων (στους τρισχιλίους) να μη θανατώνεται χωρίς τη δική σας ψήφο, οι Τριάκοντα όμως να έχουν το δικαίωμα να καταδικάζουν σε θάνατο αυτούς (που είναι ἔξω από τον κατάλογο). Εγώ λοιπόν, είπε, διαγράφω αυτόν εδώ τον Θηραμένη από τον κατάλογο με τη σύμφωνη γνώμη όλων μας (των τριάκοντα). Και εμείς, είπε, τον καταδικάζουμε σε θάνατο".

Η αντίδραση του Θηραμένη

[52] Ἀκούσας ταῦτα ὁ Θηραμένης ἀνεπήδησεν ἐπὶ τὴν ἐστίαν καὶ εἶπεν: «Ἐγὼ δ', ἔφη, ὧ ἄνδρες, ἰκετεύω τὰ πάντων ἐννομώτατα, μὴ ἐπὶ Κριτία εἶναι ἐξαλείφειν μήτε ἐμὲ μήτε ὑμῶν ὃν ἂν βούληται, ἀλλ' ὄνπερ νόμον οὗτοι ἔγραψαν περὶ τῶν ἐν τῷ καταλόγῳ, κατὰ τοῦτον καὶ ὑμῖν καὶ ἐμοὶ τὴν κρίσιν εἶναι.

[52] Ὃταν ἀκούσε ὁ Θηραμένης αὐτά, ἀναπήδησε στο βωμό (της Βουλῆς) καὶ εἶπε: «Ἐγὼ, είπε, ἄντρες, σας υποβάλλω τὴν πιο νόμιμη παράκληση ἀπ' ὅλες, να μὴν ἔχει δηλ. ὁ Κριτίας τὸ δικαίωμα να διαγράφει (ἀπὸ τὸν κατάλογο) μήτε ἐμένα μήτε ὅποιον ἀπὸ σας θέλει, ἀλλὰ σύμφωνα με τὸ νόμο, τὸν ὁποῖο ἀκριβῶς αὐτοὶ συνέταξαν γι' αὐτοὺς που περιλαμβάνονται στον κατάλογο, σύμφωνα με αὐτὸν καὶ εσεῖς καὶ ἐγὼ να δικαζόμεστε.

[53] Καὶ τοῦτο μὲν, ἔφη, μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι οὐδέν μοι ἀρκέσει ὄδε ὁ βωμός, ἀλλὰ βούλομαι καὶ τοῦτο ἐπιδειῖξαι, ὅτι οὗτοι οὐ μόνον εἰσὶ περὶ ἀνθρώπους ἀδικώτατοι, ἀλλὰ καὶ περὶ

[53] Καὶ δεν ἀγνοῶ βέβαια αὐτό, μα τοὺς θεοὺς, είπε, ὅτι δηλ. καθόλου δε θα με βοηθήσει αὐτός ἐδῶ ὁ βωμός, ἀλλὰ θέλω να σας ἀποδείξω καὶ τὸ ἐξῆς, ὅτι δηλαδή αὐτοὶ εἶναι ὄχι μόνο πολὺ ἀδικοὶ ἀπέναντι στους ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ πολὺ ἀσεβεῖς ἀπέναντι στους θεοὺς. Απορώ ὁμως με σας, ἄντρες καλοὶ καὶ ἐντιμοὶ, είπε, που

θεοὺς ἀσεβέστατοι. ὑμῶν μέντοι, ἔφη, ὧ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί, θαυμάζω, εἰ μὴ βοηθήσετε ὑμῖν αὐτοῖς, καὶ ταῦτα γινώσκοντες ὅτι οὐδὲν τὸ ἐμὸν ὄνομα εὐεξαλειπτότερον ἢ τὸ ὑμῶν ἐκάστου.»

[54] Ἐκ δὲ τούτου ἐκέλευσε μὲν ὁ τῶν τριάκοντα κῆρυξ τοὺς ἔνδεκα ἐπὶ τὸν Θηραμένην· ἐκεῖνοι δὲ εἰσελθόντες σὺν τοῖς ὑπηρέταις, ἡγουμένου αὐτῶν Σταύρου τοῦ θρασυτάτου τε καὶ ἀναιδεστάτου, εἶπε μὲν ὁ Κριτίας· «Παραδίδομεν ὑμῖν, ἔφη, Θηραμένην τούτον ἡ κατακεκριμένον κατὰ τὸν νόμον. 55 Ὑμεῖς δὲ λαβόντες καὶ ἀπαγαγόντες οἱ ἔνδεκα οὐ δεῖ τὰ ἐκ τούτων πράττετε.»

[55] Ὡς δὲ ταῦτα εἶπεν, εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρέται. Ὁ δὲ Θηραμένης ὥσπερ εἰκὸς καὶ θεοὺς ἐπεκαλεῖτο καὶ ἀνθρώπους καθορᾶν τὰ γινόμενα. Ἡ δὲ βουλή ἡσυχίαν εἶχεν, ὀρῶσα καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς δρυφάκτοις ὁμοίους Σταύρω καὶ τὸ ἔμπροσθεν τοῦ βουλευτηρίου πλήρες τῶν φρουρῶν, καὶ οὐκ ἀγνοοῦντες ὅτι ἐγχειρίδια ἔχοντες παρῆσαν.

δε θα βοηθήσετε τον ίδιο τον εαυτό σας, και μάλιστα ενώ γνωρίζετε ότι το δικό μου όνομα δε διαγράφεται καθόλου πιο εύκολα (από τον κατάλογο) απ' ό,τι το όνομα του καθενός από σας».

Η εκτέλεση του Θηραμένη

[54] Ὑστερα από αυτό ο κῆρυκας των Τριάκοντα κάλεσε τους έντεκα να συλλάβουν το Θηραμένη· κι όταν εκείνοι μπήκαν μέσα μαζί με τους υπηρέτες/βοηθούς τους, έχοντας επικεφαλής τον Σάτυρο, τον θρασύτατο και αναιδέστατο, είπε ο Κριτίας: «Σας παραδίνουμε αυτόν εδώ τον Θηραμένη που έχει καταδικαστεί σύμφωνα με το νόμο. Και σεις οι έντεκα, αφού τον συλλάβετε και τον οδηγήσετε όπου πρέπει, να εκτελέσετε τα περαιτέρω».

[55] Μόλις είπε αυτά (ο Κριτίας), ο Σάτυρος προσπαθούσε να αποσπάσει (τον Θηραμένη) από τον βωμό, το ίδιο έκαναν και οι βοηθοί του. Τότε ο Θηραμένης, όπως βέβαια ήταν φυσικό, επικαλούνταν και θεούς και ανθρώπους να δουν καλά αυτά που γίνονταν. Αλλά οι βουλευτές αδρανούσαν, γιατί έβλεπαν ότι και αυτοί που ήταν κοντά στα κιγκλιδώματα (ήταν) όμοιοι με τον Σάτυρο και ότι ο χώρος μπροστά στο βουλευτήριο (ήταν) γεμάτος από τους φρουρούς και γιατί γνώριζαν ότι αυτοί παρευρίσκονταν οπλισμένοι με εγχειρίδια.

<p>[56] Οἱ δ' ἀπήγαγον τὸν ἄνδρα διὰ τῆς ἀγορᾶς μάλα μεγάλη τῇ φωνῇ δηλοῦντα οἷα ἔπασχε. Λέγεται δ' ἔν ῥῆμα καὶ τοῦτο αὐτοῦ. Ὡς εἶπεν ὁ Σάτυρος ὅτι οἰμῶξοιτο, εἰ μὴ σιωπήσειεν, ἐπήρετο· «Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι;» Καὶ ἐπεὶ γε ἀποθνήσκειν ἀναγκαζόμενος τὸ κώνειον ἔπιε, τὸ λειπόμενον ἔφασαν ἀποκοτταβίσαντα εἰπεῖν αὐτόν· «Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ.» Καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἀγνοῶ, ὅτι ταῦτα ἀποφθέγματα οὐκ ἀξιόλογα, ἐκεῖνο δὲ κρίνω τοῦ ἀνδρὸς ἀγαστόν, τὸ τοῦ θανάτου παρεστηκότος μῆτε τὸ φρόνιμον μῆτε τὸ παιγνιώδες ἀπολιπεῖν ἐκ τῆς ψυχῆς.</p>	<p>[56] Καὶ αὐτοὶ (= οἱ ἔντεκα) ἔσυραν τὸν ἄντρα περνώντας (τον) μέσα ἀπὸ τὴν ἀγορά, ἐνῶ αὐτὸς φώναζε με πολὺ μεγάλη φωνὴ τι πάθαινε. Λένε καὶ αὐτὴν τὴ φράση αὐτοῦ. Μόλις τοῦ εἶπε ὁ Σάτυρος ὅτι θὰ θρηνήσει, ἀν δε σωπάσει, τὸν ρώτησε/τοῦ ἀπάντησε ρωτώντας· «Ἀν σιωπῶ, εἶπε, ἀραγε δε θὰ θρηνήσω;» Καὶ ὅταν ἔπινε τὸ κώνειο, καθὼς ἀναγκαζόταν νὰ πεθάνει (ἢ: πεθαίνοντας με τὸ ζόρι), λένε ὅτι αὐτὸς, ἀφοῦ ἐρίξε κάτω σταγόνα-σταγόνα ὅ,τι ἀπέμεινε στο ποτήρι, ὅπως στο παιχνίδι με τὸν «κότταβο», εἶπε: «αὐτὸ στην υγεία τοῦ ὁμορφοῦ Κριτία». Καὶ δὲν ἀγνοῶ βέβαια αὐτό, ὅτι δηλαδὴ αὐτὰ δὲν (εἶναι) ἀποφθέγματα ἀξιόλογα, ὅμως κρίνω ἀξιοθαύμαστο αὐτὸ τὸ στοιχεῖο τοῦ ἀντρα, τὸ ὅτι δηλαδὴ ἀκόμα καὶ τὴν ὥρα ποῦ πλησίαζε ὁ θάνατος δὲν ἔλειψε ἀπὸ τὴν ψυχὴ τοῦ μῆτε ἢ αὐτοκυριαρχία μῆτε ἢ χαριτόλογη διαθέση.</p>
---	--

Κεφάλαιο 3. §50-56

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ποιες μεθόδους καὶ ποια τεχνάσματα μετέλθε ὁ Κριτίας ὥστε καὶ τὸν ἀντίπαλό του, τὸν Θηραμένη, νὰ ἐξοντώσει καὶ ὁ ἴδιος νὰ φαίνεται ὅτι ἐνήργησε νομότυπα;
2. Ποιὸν ρόλο διεκδικεῖ γιὰ τὸν εαυτὸ του ὁ Κριτίας; Πῶς αὐτοσυστήνεται; Ἡ πολιτικὴ στάση ποῦ τηρεῖ δικαιώνει τὸν ρόλο αὐτό;
3. Οἱ Τριάκοντα χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὸν Θηραμένη «ἀδικώτατοι» καὶ «ἀσεβέστατοι». Πῶς δικαιολογεῖ αὐτοὺς τοὺς χαρακτηρισμοὺς;
4. Τι θέλει νὰ ἀποδείξει ὁ Θηραμένης στὸν σύντομο λόγο τοῦ πρὸς τοὺς βουλευτὲς; Τι ἀποδείξεις χρησιμοποιεῖ; Ποῦ τελικὰ ἀποσκοπεῖ καὶ γιὰτί δὲν ἐπιτυγχάνει τὸν σκοπὸ τοῦ μολονότι ὁ λόγος τοῦ εἶναι ἀρκετὰ πειστικός;
5. «εἶλκε μὲν ἀπὸ τοῦ βωμοῦ ὁ Σάτυρος, εἶλκον δὲ οἱ ὑπηρεταί»: Πῶς χαρακτηρίζετε τὴν πράξη αὐτή; Τι αἰσθήματα προκαλεῖ;

6. «Ἄν δὲ σιωπῶ, οὐκ ἄρ', ἔφη, οἰμῶξομαι;»: Να σχολιάσετε την απάντηση του Θηραμένη προς τον Σάτυρο.
7. Πώς αντιλαμβάνεσθε τη φράση: «Κριτία τοῦτ' ἔστω τῷ καλῷ.»; Ποιο είναι το βαθύτερο νόημά της; Τι υπονοεί ο Θηραμένης;
8. Ποιες ήταν οι αντιδράσεις των βουλευτῶν ἀπέναντι στις μεθοδεύσεις του Κριτία που ἀποκάλυπτα ἀποσκοπούσαν στην καταδίκη του Θηραμένη; Πώς χαρακτηρίζετε την στάση τους αυτή; Πώς δικαιολογείται η μεταστροφή της αρχικής τους ευνοϊκής στάσης ἀπέναντι στον Θηραμένη;
9. «ὧ ἄνδρες καλοὶ κάγαθοί»: Είναι ειλικρινής ο χαρακτηρισμός «καλοὶ κάγαθοί»; Τι υποκρύπτεται στον χαρακτηρισμό αυτό του Θηραμένη; Να δικαιολογήσετε την απάντησή σας.
10. Πώς χαρακτηρίζεται ο Σάτυρος ἀπὸ τον Ξενοφῶντα; Στηριζόμενοι στο κείμενο να δικαιολογήσετε τον χαρακτηρισμό.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. ὀρῶν: Να γράψετε το β' πληθυντικό πρόσωπο σ' όλες τις εγκλίσεις του ενεστώτα και του αορίστου β' του ρήματος.

Ενεστώτας			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
Αόριστος			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική

2. εἰσελθὼν, εἶπεν: Να κλίνετε την προστακτική αορίστου β' των ρημάτων.

3. Στις παρακάτω προτάσεις να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στον συντακτικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:

- *τοῖς τριάκοντα*: είναι άμεσο / έμμεσο αντικ. στο *διαλεχθείς*
- *έπιστῆναι*: είναι αντικ. στο *έκέλευσε* / απαρ. του σκοπού
- *τούς έχοντας*: είναι αντικείμεν. / υποκείμεν. στο *έπιστῆναι*
- *έπί τοῖς δρυφάκτοις*: είναι εμπρόθ. που δηλώνει τόπο / τρόπο
- *φανερῶς*: είναι προσδιορισμός του τρόπου στο *έχοντας* / στο *έπιστῆναι*

4. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των όρων (§ 51) που δίνονται:

- *είσελθών*: είναι ..... μετοχή, που προσδιορίζει το .....
- *προστάτου*: είναι ..... στο *έργον*
- *κυρίους*: είναι ..... στο .....
- *τουτονί*: είναι ..... προσδιορισμός στο .....
- *άπασιν*: είναι ..... προσδιορισμός στο .....
- *ήμεῖς*: είναι ..... του ρήματος .....

5. Να συνδέσετε κάθε λέξη της στήλης Α με τις παράγωγες ή τις ομόρριζές της στη στήλη Β, γράφοντας μπροστά από κάθε γράμμα τον ή τους αριθμούς από τη στήλη Β:

Α	Β
α) παύω	1. δυσμένεια
β) βιώω-ῶ	2. παύλα
γ) διαλέγομαι	3. κέλευσμα
δ) κελεύω	4. βιώσιμος
ε) έφίσταμαι	5. εγχείρηση
στ) εύμενῶς	6. επιστασία
ζ) έγχειρίδιον	7. μένος
	8. διάλεξη
	9. βίωμα
	10. αρχικελευστής
	11. κατάπαυση
	12. αβίωτος

6. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό της νέας ελληνικής από κάθε ρήμα σύνθετο του ἴημι που σας δίνεται. *άνιημι, αφήημι, καθήημι, έφίεμαι, συνήημι, ένιημι.*

II, 3 § 52-53

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:

- *ακούσας*: είναι μετοχή αορ. ενεργητικής φωνής / μέσης φωνής
- *ταῦτα*: είναι οριστική αντωνυμία / δεικτική αντωνυμία
- *ὄνπερ*: είναι δεικτική αντωνυμία / αναφορική αντωνυμία
- *ἀγνοῶ*: είναι συνηρημένο σε -έω / σε -όω
- *μέντοι*: είναι αντιθετικός / διαζευκτικός σύνδεσμος

2. Να συνδέσετε τις λέξεις της στήλης Α με το γραμματικό προσδιορισμό τους στη στήλη Β. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

Α	Β
1. ὄνομα	α) κτητική αντωνυμία
2. εὐεξαλειπτότερον	β) επίθετο β' κλίσης
3. ὑμῶν	γ) υπερθετικός βαθμός επιθέτου
4. ὄδε	δ) δεικτική αντωνυμία
5. ἀσεβέστατοι	ε) προσωπική αντωνυμία
6. ἀγαθοί	στ) συγκριτικός βαθμός επιθέτου
7. ἐμόν	ζ) ουσιαστικό, ουδέτερο γ' κλίσης
8. ἐστίαν	η) επίθετο γ' κλίσης
	θ) ουσιαστικό, αρσενικό β' κλίσης
	ι) ουσιαστικό, θηλυκό της α' κλίσης

3. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω λέξεις (ουσιαστικό, επίθετο, μετοχή, πρόθεση κλπ) ανάλογα με τη γραμματική κατηγορία στην οποία ανήκουν:

ακούσας, ἐπί, ἐγώ, ἰκετεύω, εἶναι, μήτε, ὄν, ἀδικώτατοι, μοι, ἄνδρες, Θηραμένης, μέντοι, ἔφη, εἰ, ὑμῖν αὐτοῖς, καί, τό, οὐδέν, ἦ.

---

4. Να γράψετε δίπλα από κάθε αριθμό των ὀρων της στήλης Α το γράμμα της στήλης Β που χαρακτηρίζει τη συντακτική θέση του αντίστοιχου ὀρου. Δύο στοιχεία της στήλης Β περισσεύουν:

Α	Β
1. ἐξαλείφειν	α) κατηγορούμ. στο υποκ. του <i>εἰσί (οὔτοι)</i>
2. ἐπιδειῖξαι	β) επιθετικός προσδιορισμός στο <i>ἄνδρες</i>
3. ἀδικώτατοι	γ) τελ. απαρ. ως αντικείμενο στο <i>βούλομαι</i>

4. ὑμῶν δ) γενική συγκριτική
 5. καλοί ε) εμπρόθ. της αναφοράς (από το *άσεβέστατοι*)
 6. *περὶ θεοῦς* στ) γενική διαιρετική (από το *ἐκάστου*)
 7. *ἐπὶ τὴν ἐστίαν* ζ) αντικείμενο του απαρεμφάτου *ἐξαλείφειν*
 8. *ἐμέ* η) τελ. απαρ. ως υποκ. στο (*μὴ ἐπὶ Κριτίᾳ*) *εἶναι*
 θ) εμπρόθετος προσδιορισμός τόπου
 ι) κατηγορημ. προσδιορ. στο *ἄνδρες*

5. Με ποιες λέξεις του κειμένου σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω;
πηδάλιο, εστιατόριο, σεβαστός, απόφαση, άγνοια, θαυμαστός, αβοήθητος, συλλογή, αυτάρκης, διάρκεια.

---

6. Να γράψετε για κάθε ρήμα ένα παράγωγο ουσιαστικό της νέας ελληνικής: *ἀπογιγνώσκω, διαγιγνώσκω, ἐνδείκνυμι, ἐπιδείκνυμι.*

---

7. Να γράψετε ουσιαστικά, ρήματα ή επίθετα ετυμολογικώς συγγενή με τη λέξη *ἐστία* που να αποδίδουν το νόημα των φράσεων ή των προτάσεων που δίνονται:

- συγκεντρώνω σε ορισμένο σημείο φωτεινή δέσμη: .....
- αυτός που αναφέρεται στην εστία: .....
- συμπόσιο, παράθεση γεύματος με τη συμμετοχή πολλών προσώπων:
.....
- ιδιοκτήτης εστιατορίου: .....
- ο περιπλανώμενος, ο χωρίς εστία: .....

8. *μόνον*: Να σχηματίσετε ουσιαστικά ή επίθετα με πρώτο συνθετικό το *μόνος* και αφού κάνετε όποιες αλλαγές είναι αναγκαίες, π.χ.: *μόνος + λόγος = μονόλογος*   *μόνος + γένος = μονογενής*

μόνος + δρόμος =

μόνος + ζυγός =

μόνος + γράμμα =

μόνος + έτος =

μόνος + κομμάτι =

μόνος + κλίση =

μόνος + λέξη =

μόνος + ημέρα =

II, 3 § 54-56

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων του κειμένου που δίνονται:

- *αὐτῶν* (§ 54) είναι δεικτική / επαναληπτική αντωνυμία
- *ἀπαγαγόντες* (§ 55) είναι μετοχή ενεστώτα / μετοχή αορίστου β΄
- *ἀπήγαγον* (§ 56) είναι παρατατικός / αόριστος β΄
- *ἐπήρετο* (§ 56) είναι αόριστος β΄ / παρατατικός
- *ἀγνοῶ* (§ 56) είναι συνηρημένο σε -έω / σε -όω
- *οἷα* (§ 56) είναι αναφορική / αόριστη αντωνυμία

2. Να συμπληρώσετε την ίδια πτώση στον άλλο αριθμό:

Ενικός	Πληθυντικός	Ενικός	Πληθυντικός
<i>ὁ κῆρυξ</i>			<i>οἱ ἔχοντες</i>
<i>ἡ ὀρῶσα</i>			<i>οἱ ὑπηρέται</i>
<i>τοῦ βωμοῦ</i>			
<i>τοῦ ἀνδρός</i>			
<i>τῆς ψυχῆς</i>			
<i>τῆ φωνῆ</i>			
<i>τὸν ἄνδρα</i>			<i>τοὺς ἀνθρώπους</i>

3. Να συμπληρώσετε τα άλλα γένη στην ίδια πτώση και αριθμό:

Αρσενικό	Θηλυκό	Ουδέτερο
<i>τουτονί</i>		
		<i>τοῦτο</i>
		<i>ταῦτα</i>
<i>ἀναιδεστάτου</i>		
		<i>πλήρες</i>

4. Να συμπληρώσετε τους άλλους βαθμούς των επιθέτων στο ίδιο γένος, πτώση και αριθμό:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
μεγάλη		
καλῶ		
πλήρες		
		θραυστάτου
		άναιδεστάτου

5. Να συμπληρώσετε το ίδιο πρόσωπο και χρόνο σε όλες τις εγκλίσεις, απαρέμφατο και μετοχή (ονομ. αρσ. γένους):

Ορστ.		έκέλευσε	εἶπεν	ἀπήγαγε
Υπτ.				
Ευκτ.				
Προστ.	πράττετε			
Απρμ.				
Μτχ.				

6. Να συμπληρώσετε τα κενά, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως η συντακτική λειτουργία των λέξεων ή των προτάσεων που δίνονται:

- ὁ κῆρυξ (§ 54): είναι ..... του ρήματος .....
- τοὺς ἔνδεκα (§ 54): είναι ..... του ρήματος .....
- ὑμῖν (§ 54): είναι ..... του ρήματος .....
- τουτονί (§ 54); είναι ..... προσδιορισμός στο .....
- τὰ ἐκ τούτων (§ 55): είναι ..... του ρήματος .....
- μεγάλη (§ 56): είναι ..... προσδιορισμός στο .....
- οἷα (§ 56): είναι ..... του .....
- αὐτοῦ (§ 56): είναι γενική .....
- ἀποθνήσκειν (§ 56): είναι ..... απαρέμφ., που λειτουργεί ως .....
- τὸ μὴ ἀπολιπεῖν (§ 56): είναι ..... απαρέμφατο, που λειτουργεί

ως .....

- τοῦ θανάτου (§ 56): είναι ..... στη μετοχή .....

7. Να γράψετε λέξεις απλές ή σύνθετες (ουσιαστικά, επίθετα, ρήματα) της νέας ελληνικής που να έχουν το ίδιο θέμα με τα ρήματα *ἔλκω* και *ἠγοῦμαι* (πέντε λέξεις για κάθε ρήμα).

---

8. Με ποιες λέξεις του κειμένου (§§ 54-55) σχετίζονται ετυμολογικά οι παρακάτω; *αναίδεια, παράδοση, κρίμα, λαβή, απαγωγή, ένδεια, απρόσκλητος, γένος, ανήσυχος, σχέση.*

---

9. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με λέξεις παράγωγες από τα διάφορα θέματα του ρήματος *ὄρω*, απλές ή σύνθετες.

- Τα βουνά και άλλες ανωμαλίες του εδάφους περιορίζουν την ..... μας.
- Συχνά βρίσκεται σε έκσταση και βλέπει .....
- Η ..... (κλάδος της Φυσικής) διδάσκει ότι το φως διαθλάται.
- Στα Ελευσίνια μυστήρια ορίζονταν ..... (< *έφορῶ*), οι οποίοι παρακολουθούσαν και πρόσεχαν τη σωστή τελεσή τους.
- Κάποτε λατρεύονταν σαν ..... τα ξύλα, τ' άστρα και τα δέντρα. Τώρα προσκυνάνε τα αστέρια της μουσικής και του ποδόσφαιρου.
- Δεν μου εμπνέει καμιά εμπιστοσύνη. Μου φαίνεται πολύ ..... πρόσωπο.

10. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις με λέξεις που παράγονται από το ρήμα *λείπω*, απλές ή σύνθετες.

- το υπόλειμμα, το απομεινάρι, το σώμα του νεκρού = ...
- η ανεπάρκεια του νερού = ...
- η (ολιγόλεπτη) διακοπή = ...
- διανοητικό κενό στην επεξεργασία των ερεθισμάτων που προσλαμβάνει ο εγκέφαλος (ιατρ.) = ...
- ξαφνική και παροδική απώλεια της συνείδησης = ...
- στρατιώτης που εγκαταλείπει αυθαίρετα τις τάξεις του στρατού = ...

Μετά την εκτέλεση του Θηραμένη, το καθεστώς των Τριάκοντα έγινε ακόμη πιο καταπιεστικό και καχύποπτο: οι αυθαιρεσίες και οι βιαιότητες πολλαπλασιάστηκαν, οι θανατώσεις πολιτών αυξήθηκαν. Ο φόβος έσπρωχνε πολλούς Αθηναίους να εγκαταλείπουν τον τόπο της κατοικίας και εργασίας τους και να καταφεύγουν άλλοι στον Πειραιά και άλλοι στο εξωτερικό· οι τύραννοι μάλιστα βλέποντας ότι συναθροίζονται πολλοί στον Πειραιά, διενεργούσαν έρευνες και συλλήψεις, που με τη σειρά τους προκαλούσαν νέα κύματα εξόδου σε γειτονικές πόλεις. Πολλοί φυγάδες Αθηναίοι συγκεντρώνονταν στη Θήβα, στα Μέγαρα, στην Κόρινθο και στο Άργος -πόλεις που ενώ ήταν πριν πιστές σύμμαχοι στη Σπάρτη, τώρα φαίνονται απογοητευμένες και μάλλον εξοργισμένες από την ηγεμονική πολιτική των Λακεδαιμονίων. Στη Θήβα είχε καταφύγει και ο δημοκρατικός ηγέτης Θρασύβουλος ο Στειριεύς, που αποκατέστησε μαζί με τον συστράτηγό του Θράσυλο το 411 π.Χ. τη δημοκρατία στην Αθήνα, έπειτα από ένα βραχύτατο ολιγαρχικό διάλειμμα. Υστερα από σχετικές προετοιμασίες, ο Θρασύβουλος πέρασε με εβδομήντα συντρόφους του τα σύνορα και κατέλαβε το φρούριο της Φυλής.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟ Β΄

Κεφάλαιο 4. §1-17

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Να χαρακτηρίσετε το ήθος της εξουσίας των Τριάκοντα και να γράψετε ποια είναι η πιο σημαντική, κατά τη γνώμη σας, διαφορά από το ήθος των δημοκρατικά εκλεγμένων ηγετών της πόλης. Να αιτιολογήσετε την απάντησή σας.
2. «Μια και θα 'χετε λοιπόν μερίδιο στις τιμές, πρέπει να 'χετε μερίδιο και στους κινδύνους»: Σε ποιους απευθύνονται μ' αυτά τους τα λόγια οι Τριάκοντα και ποιο σκοπό επιδιώκουν; Με αφορμή αυτή τους την ενέργεια να αξιολογήσετε τα κίνητρά τους και να διατυπώσετε τα συμπεράσματά σας για το ήθος και το χαρακτήρα τους.
3. Με ποια επιχειρήματα προσπαθεί να εμψυχώσει τους άνδρες του ο Θρασύβουλος και να τους πείσει για τη νίκη;
4. Ποια συναισθήματα προκαλεί στους δημοκρατικούς η αναφορά του Θρασυβούλου στις πράξεις των Τριάκοντα και ποια επίδραση έχει η αναφορά αυτή στην ετοιμότητά τους για τη μάχη;
5. Αφού αναφέρετε για ποιο σκοπό πολεμούν οι δημοκρατικοί σύμφωνα με το Θρασύβουλο (§17) και για ποιον οι ολιγαρχικοί, να γράψετε ποιον από τους δύο αντιπάλους δικαιώνει ηθικά ο συγγραφέας με τον τρόπο που αφηγείται τα γεγονότα. Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με στοιχεία από το κείμενο.

ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟ Β΄

Κεφάλαιο 4. §18-23

<p>[18] Ταῦτα δ' εἰπὼν καὶ μεταστραφεὶς πρὸς τοὺς ἐναντίους, ἡσυχίαν εἶχε· καὶ γὰρ ὁ μάντις παρήγγελλεν αὐτοῖς μὴ πρότερον ἐπιτίθεσθαι, πρὶν [ἄν] τῶν σφετέρων ἢ πέσοι τις ἢ τρωθῆι· «ἐπειδὴν μέντοι τοῦτο γένηται, ἡγησόμεθα μέν», ἔφη, «ἡμεῖς, νίκη δ' ὑμῖν ἔσται ἐπομένοις, ἐμοὶ μέντοι θάνατος, ὡς γέ μοι δοκεῖ»·</p> <p>[19] Καὶ οὐκ ἐψεύσατο, ἀλλ' ἐπεὶ ἀνέλαβον τὰ ὄπλα, αὐτὸς μὲν ὥσπερ ὑπὸ μοίρας ἀγόμενος ἐκπηδήσας πρῶτος ἐμπεσὼν τοῖς πολεμίοις ἀποθνήσκει, καὶ τέθαιπται ἐν τῇ διαβάσει τοῦ Κηφισοῦ· οἱ δ' ἄλλοι ἐνίκων καὶ κατεδίωξαν μέχρι τοῦ ὀμαλοῦ. Ἀπέθανον δ' ἐναυθα τῶν μὲν τριάκοντα Κριτίας τε καὶ Ἰππόμαχος, τῶν δὲ ἐν Πειραιεῖ δέκα ἀρχόντων Χαρμίδης ὁ Γλαύκωνος, τῶν δ' ἄλλων περὶ ἑβδομήκοντα. Καὶ τὰ μὲν ὄπλα ἔλαβον, τοὺς δὲ χιτῶνας οὐδενὸς τῶν πολιτῶν ἐσκύλευσαν. Ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἐγένετο καὶ τοὺς νεκροὺς ὑποσπόνδους ἀπεδίδοσαν, προσιόντες ἀλλήλοις πολλοὶ διελέγοντο.</p> <p>[20] Κλεόκριτος δὲ ὁ τῶν μυστῶν κῆρυξ, μάλ' εὐφρονος ὢν, κατασιωπησάμενος ἔλεξεν·</p>	<p>Ἡ αυτοθυσία του μάντη. Νίκη των δημοκρατικῶν.</p> <p>[18] Αφού, λοιπόν, εἶπε αὐτὰ καὶ στράφηκε πρὸς τοὺς εχθροὺς, ἔμενε ἡρεμὸς· γιατί καὶ ὁ μάντης συμβούλευε αὐτοὺς νὰ μὴ ἐπιτίθενται, πρὶν κάποιος ἀπὸ τοὺς δικούς τοὺς ἢ σκοτωθεῖ ἢ τραυματιστεῖ· «ὅταν ὅμως αὐτὸ γίνεῖ, θὰ προχωρήσουμε εμεῖς πρῶτοι, εἶπε, καὶ ἡ νίκη θὰ συμβεῖ σε σὰς που ἀκολουθεῖτε, σ' ἐμένα ὅμως ὁ θάνατος καθὼς προαισθάνομαι ἐγὼ τουλάχιστον».</p> <p>[19] Καὶ δὲν διαψεύστηκε, ἀλλὰ μόλις πήραν τὰ χεῖρα τοὺς τὰ ὄπλα, αὐτὸς σαν νὰ τον ὀδηγούσε κάποια μοίρα, ἀφού πήδησε ὀρμητικὰ πρὸς τὰ εμπρός κι ἔπεσε πάνω στοὺς εχθροὺς, σκοτώνεται, κι ἔχει θαφτεῖ στο πέρασμα τοῦ Κηφισοῦ· οἱ ἄλλοι, ὅμως, νικούσαν καὶ καταδίωξαν τοὺς εχθροὺς ὡς τὸ ἴσιωμα. Ἀπὸ τοὺς Τριάκοντα σκοτώθηκαν ἐδῶ ὁ Κριτίας καὶ ὁ Ἰππόμαχος, καὶ ἀπὸ τοὺς δέκα ἀρχόντες τοῦ Πειραιῶ οἱ Χαρμίδης, ὁ γιὸς τοῦ Γλαύκωνα, ἐνῶ ἀπὸ τοὺς υπόλοιπους περίπου ἑβδομήντα. Καὶ πήραν βέβαια τὰ ὄπλα, ἀλλὰ δὲν ἀφαίρεσαν τοὺς χιτῶνες (δὲν ἀπογύμνωσαν κανέναν) ἀπὸ κανέναν ἀπὸ τοὺς νεκροὺς πολῖτες. Ἀφού ἐγίνε αὐτό, καὶ τοὺς νεκροὺς κατόπιν συμφωνίας ἀπέδωσαν, πολλοὶ (ἀπὸ τις δύο παρατάξεις) πλησιάζοντας μεταξύ τους (οἱ ἀντίπαλοι) συνομιλοῦσαν.</p> <p>Ἡ προσφώνηση του Κλεόκριτου.</p> <p>[20] Ὁ Κλεόκριτος τότε, ὁ κῆρυκας τῶν μνημένων στα Ἐλευσίνια μυστήρια, που</p>
---	---

<p>«Ἄνδρες πολῖται, τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; Ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν, μετεσχήκαμεν δὲ ὑμῖν καὶ ἱερῶν τῶν σεμνοτάτων καὶ θυσιῶν καὶ ἑορτῶν τῶν καλλίστων, καὶ συγχορευταὶ καὶ συμφοιτηταὶ γεγενήμεθα καὶ συστρατιῶται, καὶ πολλὰ μεθ' ὑμῶν κεκινδυνεύκαμεν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀμφοτέρων ἡμῶν σωτηρίας τε καὶ ἐλευθερίας.</p>	<p>εἶχε βροντώδη φωνή, ἀφού ἐπέβαλε σιωπή, εἶπε: «Ἄνδρες πολῖτες, γιατί μας διώχνετε; Γιατί θέλετε να μας σκοτώσετε; Εμεῖς ποτέ ως τώρα δεν σας κάναμε κακό, ἀλλά κι ἔχουμε πάρει μέρος μαζί σας στις πιο σεβαστές (ιερές) τελετές και θυσίες, και στις πιο ωραίες γιορτές, και ἔχουμε υπάρξει συγχορευτές και συσπουδαστές και συστρατιῶτες, και πολλοὺς κινδύνους ἔχουμε περάσει μαζί σας και στη στεριά και στη θάλασσα για την κοινή και των δυο μας σωτηρία κι ἐλευθερία.</p>
<p>[21] Πρὸς θεῶν πατρῶν καὶ μητρῶν καὶ συγγενείας καὶ κηδεστίας καὶ ἐταιρίας, πάντων γὰρ τούτων πολλοὶ κοινωνοῦμεν ἀλλήλοις, αἰδούμενοι καὶ θεοὺς καὶ ἀνθρώπους παύσασθε ἀμαρτάνοντες εἰς τὴν πατρίδα, καὶ μὴ πείθεσθε τοῖς ἀνοσιώτατοῖς τριάκοντα, οἱ ἰδίων κερδῶν ἕνεκα ὀλίγου δεῖν πλείους ἀπεκτόνασιν Ἀθηναίων ἐν ὀκτῶ μηνσὶν ἢ πάντες Πελοποννήσιοι δέκα ἔτη πολεμοῦντες.</p>	<p>[21] Στο ὄνομα των θεῶν των πατέρων και των μητέρων μας, και στο ὄνομα της συγγένειας ἐξ αἵματος κι ἐξ ἀγχιστείας, και στο ὄνομα των πολιτικῶν συλλόγων (: συμίλων) μας, γιατί σε ὅλα αυτά πολλοὶ ἀπὸ εμαῖς συμμετέχουμε μαζί σας, ἀπὸ σεβασμὸ και πρὸς τους ἀνθρώπους, σταματήστε να κάνετε ἀνόσιες πράξεις στην πατρίδα και μην υπακούετε στους ἀσεβέστατους Τριάκοντα, οἱ ὁποῖοι για χάρη προσωπικῶν κερδῶν μέσα σε ὀκτῶ μῆνες ἔχουν σκοτώσει σχεδὸν περισσότερους ἀπὸ ὅσους ὅλοι οἱ Πελοποννήσιοι πολεμώντας δέκα χρόνια.</p>
<p>[22] Ἐξὸν δ' ἡμῖν ἐν εἰρήνῃ πολιτεύεσθαι, οὔτοι τὸν πάντων αἰσχιστόν τε καὶ χαλεπώτατον καὶ ἀνοσιώτατον καὶ ἔχθιστον καὶ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις πόλεμον ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους παρέχουσιν. Ἄλλ' εὔ γε μέντοι ἐπίστασθε ὅτι καὶ τῶν νῦν ὑφ' ἡμῶν ἀποθανόντων οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς ἔστιν οὓς πολλὰ κατεδακρύσαμεν». Ὁ μὲν τοιαῦτα ἔλεγεν· οἱ δὲ λοιποὶ ἄρχοντες καὶ διὰ</p>	<p>[22] Κι ἐνῶ εἶναι δυνατόν σε εμαῖς να ζοῦμε εἰρηνικά ως πολῖτες, αυτοὶ μας ἔριξαν στον πιο αἰσχρὸ και βλαβερὸ και ἀνόσιο και μισητὸ και σε θεοὺς και σε ἀνθρώπους πόλεμο. Και μάθετε καλά ὅτι και ἀπὸ ὅσους σκοτώσαμε τώρα ὄχι μόνο εσεῖς, ἀλλά κι εμεῖς μερικὸς τους θρηνήσαμε πικρά». Αυτὸς τέτοια ἔλεγε· οἱ υπόλοιποι ἀρχηγοὶ (των ὀλιγαρχικῶν) και για το ὅτι οἱ δικοὶ τους ἀκούαν ἐπίσης αυτά, αυτοὺς που ἦταν μαζί τους, τους</p>

<p>τὸ τοιαῦτα προσακούειν τοὺς μεθ' αὐτῶν ἀπήγαγον εἰς τὸ ἄστυ.</p> <p>[23] Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ μὲν τριάκοντα πάνυ δὴ ταπεινοὶ καὶ ἔρημοι συνεκάθηον ἐν τῷ συνεδρίῳ· τῶν δὲ τρισχιλίων ὅπου ἕκαστοι τεταγμένοι ἦσαν, πανταχοῦ διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους. Ὅσοι μὲν γὰρ ἐπεποιήκεσάν τι βιαιότερον καὶ ἐφοβοῦντο, ἐντόνως ἔλεγον ὡς οὐ χρεῖη καθυφίεσθαι τοῖς ἐν Πειραιεῖ· ὅσοι δὲ ἐπίστευον μηδὲν ἠδικηκέναι, αὐτοὶ τε ἀνελογίζοντο καὶ τοὺς ἄλλους ἐδίδασκον ὡς οὐδὲν δέοιντο τούτων τῶν κακῶν, καὶ τοῖς τριάκοντα οὐκ ἔφασαν χρῆναι πείθεσθαι οὐδ' ἐπιτρέπειν ἀπολλύναι τὴν πόλιν. Καὶ τὸ τελευταῖον ἐψηφίσαντο ἐκείνους μὲν καταπαῦσαι, ἄλλους δὲ ἐλέεσθαι. Καὶ εἶλοντο δέκα, ἓνα ἀπὸ φυλῆς.</p>	<p>οδήγησαν ξανά στην πόλη.</p> <p>Διάσπαση των ολιγαρχικῶν.</p> <p>[23] Την επόμενη ημέρα οι Τριάκοντα πολύ ταπεινωμένοι κι απομονωμένοι κάθονταν στην αίθουσα των συνεδριάσεων· από τους Τρισχιλίους ὅσοι οπουδήποτε ήταν τοποθετημένοι, σε όλα τα μέρη της πόλης διαφωνούσαν μεταξύ τους. Γιατί ὅσοι βέβαια είχαν διαπράξει σοβαρό αδίκημα και φοβούνταν, υποστήριζαν με ἔμφαση ὅτι δεν ἔπρεπε να υποχωροῦν σε αὐτοὺς του Πειραιᾶ· ὅσοι, ὁμως, πίστευαν ὅτι δεν ἔχουν κανένα ἀδίκημα και οἱ ἴδιοι συλλογίζονταν και τους ἄλλους προσπαθούσαν να διαφωτίσουν (να πείσουν) ὅτι κανένας λόγος δεν συνέτρεχε να υποφέρουν στους Τριάκοντα οὔτε να τους επιτρέπουν να καταστρέφουν την πόλη. Τέλος αποφάσισαν ἐκείνους να καθαιρέσουν και ἄλλους να ἐκλέξουν. Κι ἐπέλεξαν δέκα, ἓνα ἀπὸ κάθε φυλῆς.</p>
---	--

ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ

ΒΙΒΛΙΟ Β΄

Κεφάλαιο 4. §18-23

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. α) Πώς χαρακτηρίζετε τον μάντη από τα λόγια και τα έργα του;
β) Γιατί, κατά τη γνώμη σας, επελέγη η διάβασις του Κηφισού ως τάφος του;
2. Πώς συμπεριφέρθηκαν οι δημοκρατικοί στους νεκρούς συμπολίτες τους; Τι δείχνει η στάση τους αυτή;
3. Ποιος είναι ο στόχος της ομιλίας του Κλεοκρίτου και ποιο το περιεχόμενό της;
4. Ποιοι δεσμοί μεταξύ των πολιτών, κατά την άποψη του κήρυκα, θα πρέπει να αποτρέψουν τους αντιπάλους από τις εχθρικές τους ενέργειες; Να τους καταγράψετε και να εκτιμήσετε την αξία τους για την ειρηνική συμβίωση των Αθηναίων.
5. Πιστεύετε ότι ο λόγος του κήρυκα συνετέλεσε στις αποφάσεις που πήραν οι ολιγαρχικοί; Να αιτιολογήσετε τη γνώμη σας.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ-ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ-ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

II, 4 § 18-19

1. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων που δίνονται:
  - *πρότερον*: είναι επίθετο / επίρρημα
  - *σφετέρων*: είναι κτητική αντωνυμία / προσωπική αντωνυμία
  - *ένταυθα*: είναι χρονικό επίρρημα / τοπικό επίρρημα
  - *έπομένοις*: είναι επίθετο / μετοχή
  - *ἔσται*: είναι ρήμα / επίρρημα
  - *ἐπεί*: είναι πρόθεση / σύνδεσμος

2. Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του αορίστου:

Αόριστος			
Οριστική	Υποτακτική	Ευκτική	Προστακτική
		πέσοι	
	γένηται		
έψεύσατο			
άνελαβον			
άπέθανον			

3. Να συμπληρώσετε τις προτάσεις, ώστε να χαρακτηρίζεται πλήρως ο συντακτικός ρόλος των λέξεων ή φράσεων που δίνονται:

- ταῦτα: είναι..... στο είπών
- αὐτοῖς: είναι .....στο παρήγγελεν.
- ἐπιτίθεσθαι: είναι ..... στο παρήγγελεν.
- ὑπὸ μοίρας: είναι ..... προσδιορισμός του .....
- ἐν τῇ διαβάσει: είναι ..... προσδιορισμός του .....
- περὶ ἑβδομήκοντα: είναι ..... στο ἀπέθανον.
- τῶν πολιτῶν: είναι γενική ..... από το οὐδενός.

4. Να γράψετε ένα παράγωγο ουσιαστικό στη ν.ε. για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις: μεταστραφείς, άνελαβον, έναντίους, άπεδίδοσαν.

---

5. Να συμπληρώσετε τις παρακάτω προτάσεις με παράγωγα ουσιαστικά του ρήματος λαμβάνω (απλού ή σύνθετου):

- α) Έκανε ..... χρημάτων από το πλησιέστερο κατάστημα της Εθνικής Τράπεζας.
- β) Έψαξα στο λεξικό για το ..... «σπονδή».
- γ) Τα παιδιά συχνά δεν έχουν ..... του χώρου.
- δ) Δεν είχε σε μεγάλη ..... τους ποιητές!
- ε) Δεν βρέθηκε τελικά ο ..... του γράμματος.
- στ) Με τη στάση του έδωσε ..... για συζητήσεις σε βάρος του.
- ζ) Μπήκε κρυφά, χωρίς να γίνει .....
- η) Η ..... του δραπέτη ήταν μια επίπονη επιχείρηση.
- θ) Ο καθηγητής μας ζήτησε να γράψουμε την ..... του διηγήματος.

II, 4 § 20-23

1. Άνδρες πολῖται τί ἡμᾶς ἐξελαύνετε; τί ἀποκτεῖναι βούλεσθε; ἡμεῖς γὰρ ὑμᾶς κακὸν μὲν οὐδὲν πώποτε ἐποιήσαμεν: Να γράψετε το παραπάνω χωρίο μεταφέροντας όλους τους κλιτούς τύπους στον ενικό αριθμό.
-
-
-

2. ἀπήγαγον: Να γράψετε το γ' ενικό πρόσωπο του ίδιου χρόνου σε όλες τις εγκλίσεις.
-
-

3. Να ενώσετε τους αριθμούς των λέξεων που δίνονται στη στήλη Α με τα γράμματα στη στήλη Β που αντιστοιχούν στον γραμματικό τους προσδιορισμό. Ένα στοιχείο της στήλης Β περισσεύει.

Α	Β
1. ὦν	α) μετοχή αορίστου β'
2. ἀλλήλοις	β) χρονικό επίρρημα
3. ἀποθανόντων	γ) απαρέμφατο ενεστώτα
4. δεῖν	δ) αυτοπαθής αντωνυμία
5. ἔχθιστον	ε) αλληλοπαθής αντωνυμία
6. ἀποκτεῖναι	στ) μετοχή ενεστώτα
7. πώποτε	ζ) επίθετο υπερθετικού βαθμού
	η) απαρέμφατο αορίστου

4. Να διαγράψετε το σκέλος που περιέχει λάθος στο γραμματικό προσδιορισμό των λέξεων:

- ἀποκτεῖναι: είναι απαρέμφ. / ευκτ. αορίστου του ρ. ἀποκτείνω;
- παύσασθε: είναι οριστ. / προστ. αορίστου του ρ. παύομαι;
- ἐξελαύνετε: είναι οριστ. ενεστ. / παρατατ. του ρ. ἐξελαύνω;
- οἷ: είναι αναφορική αντωνυμία / άρθρο;
- πλείους: είναι επίθετο θετικού / συγκριτικού βαθμού;
-

5. Να συμπληρώσετε τους βαθμούς των επιθέτων και επιρρημάτων:

Θετικός	Συγκριτικός	Υπερθετικός
		σεμνοτάτων
		καλλίστων
		άνοσιωτάτοις
		αἴσχιστον

		ἔχθιστον
	πλείους	
μάλα		
ὀλίγου		

6. ἐψηφίσαντο, εἶλοντο: Να γράψετε το ίδιο πρόσωπο σε όλες τις εγκλίσεις του ίδιου χρόνου.

7. Να γράψετε τις πλάγιες πτώσεις ενικού και πληθυντικού (αν υπάρχει) των ακολούθων ουσιαστικών: Πειραιεῖ, πόλιν.

8. Να συμπληρώσετε τον πίνακα, όπως στο παράδειγμα:

Απαρέμφατα	Είδος	Συντακτική θέση
καθυφίεσθαι	τελικό	υποκ. στο απροσ. ρ. <i>χρεία</i>
ἡδικηκέναι		
χρῆναι		
πειίθεσθαι		
ἐπιτρέπειν		
ἀπολλύναι		
καταπαῦσαι		
ἐλέεσθαι		

9. Να χαρακτηρίσετε το είδος του εμπρόθετου προσδιορισμού:

- εἰς τὴν πατρίδα: .....
- κερδέων ἔνεκα: .....
- ἐν ὀκτῶ μηνῖν: .....
- ἐν εἰρήνῃ: .....
- ὑφ' ἡμῶν: .....

10. Να γράψετε δύο σύνθετα ομόρριζα από το ρήμα *πείθομαι*.

---

11. Να συμπληρώσετε τον πίνακα ακολουθώντας τα παραδείγματα:

<i>διά + φέρω</i>	διαφέρω	διαφορά
<i>είς + φέρω</i>		
<i>πρός + φέρω</i>		
<i>σύν + φέρω</i>		
<i>άνά + φέρω</i>		

